

Museum Menkemaborg
Menkemaweg 2
9981 CV UITHUIZEN
www.menkemaborg.nl

STICHTING MUSEUM MENKEMABORG

JAARSTUKKEN
2020

MUSEUM | BORG | TUIN

WOORD VOORAF

Het was een uitzonderlijk jaar waar de gevolgen van het Covid-19 virus overal merkbaar waren. De Menkemaborg was, evenals alle musea in Nederland, vijftien weken gesloten. Allerlei aanpassingen moesten worden gedaan en bezoekers moesten online reserveren voor een bezoek in de borg. Voor de tuin was reservering niet nodig en daar werd veel meer dan in andere jaren gebruik van gemaakt. Begrijpelijk dat er minder bezoekers kwamen dan in voorgaande jaren, maar toch brachten nog bijna 17.000 bezoekers een bezoek aan de Menkemaborg. Ze genoten van onze fraai ingerichte borg en de bijbehorende historische tuinen en lieten hun enthousiasme blijken, niet alleen mondeling, maar ook via de bezoekersenquête of op de sociale media.

Vanaf eind februari stonden het schathuis en de borg in de steigers voor het groot onderhoud van de gevels en de daken. Dit werd gedaan in het kader van de GRRG 2019 (Groot onderhoud en Restauratie Rijksmonumenten Groningen) waarvoor subsidie werd ontvangen van de provincie Groningen. De werkzaamheden konden tijdens de sluiting van borg en restaurant doorgaan en de steigers werden eind mei weer afgebroken. De financiële afhandeling van dit grote project werd vertraagd, als gevolg van de coronamaatregelen en kon niet meer aan het eind van het jaar gerealiseerd worden. De nieuwe aanvraag voor subsidie voor een drietal kleinere monumenten op het terrein van de Menkemaborg werd in juni toegekend. De uitvoering werd verschoven naar het volgende jaar.

De tentoonstelling 'Klein maar fijn: houten meubelen en voorwerpen in de Menkemaborg' ging op 1 maart van start en kon het hele jaar bekeken worden. Andere tentoonstellingen en alle activiteiten konden helaas geen doorgang vinden. Ook het gebruik van de boeiende audiotour voor volwassenen en die voor de kinderen kon niet ingezet worden.

Het hele jaar werd er met onze adviseur van NO.ORDPEIL verder gewerkt aan de voorbereiding van de uitvoering van het Kwaliteitsplan Menkemaborg, waarbij niet alleen de waterhuishouding en de monumentale singel, maar ook breder werd gekeken en de omgeving meegenomen werd. Voor de uitvoering werd in eerste instantie ingezet op het eerste onderdeel.

Over de toekomst van de, tegenover de Menkemaborg gelegen, boerderij Tocoma werd met diverse partijen overlegd. Aan het einde van het jaar is hiervoor subsidie aangevraagd bij het Rijk en de gemeente Het Hogeland. Er is opdracht gegeven aan BOEi in Amersfoort voor het maken van een herontwikkelingsonderzoek.

De structurele financiële bijdragen van de provincie Groningen, de gemeente Het Hogeland en de Vereniging van Vrienden van de Menkemaborg blijven voor ons cruciaal voor het voortbestaan van de Menkemaborg. Het is teleurstellend dat de provincie Groningen in de nieuwe cultuurperiode het tekort, ontstaan door het jarenlang niet ontvangen van indexering, niet willen aanvullen. Het is goed dat de overheden weer een indexatie zijn gaan toepassen, maar daarmee wordt het negatieve resultaat niet voldoende verkleind.

Dit jaar ontvangen we door corona minder inkomsten uit entreegelden en extra kosten, maar daarvoor is compensatie ontvangen van overheden, een fonds en een anonieme gever, waarvoor het bestuur erg dankbaar is. Het bestuur is daarom tevreden over de onverwacht positievere exploitatie ten opzichte van de begroting. Hierbij moet wel aangetekend worden dat de financiële afronding van het groot onderhoud nog moet plaatsvinden en er daarom stevig is ingeteerd in de reserves. Als altijd is er met de beperkt beschikbare middelen zeer zorgvuldig omgegaan.

Op het onderhoud van de monumentale gebouwen, interieurs, collectie en historische tuinen willen en kunnen we niet bezuinigen zonder dat de kwaliteit van het geheel in het gedrang komt.

Wij zijn erg blij met de grote betrokkenheid van onze medewerkers, vrijwilligers en vrienden, die ook in deze moeilijke tijd er voor de borg waren. Vanaf deze plaats past daarom een woord van dank aan allen die door hun inzet en bijdragen, in welke vorm dan ook, zorgen voor instandhouding van de borg voor toekomstige generaties.

H.G. Hoek,
Voorzitter Stichting Museum Menkemaborg

INHOUD

WOORD VOORAF

INHOUD

1 PUBLIEKSACTIVITEITEN

1.1 Inleiding

1.2 Coronamaatregelen voor ontvangen bezoekers

1.3 Bezoekersenquête

1.4 Tentoonstellingen

1.4.1 'Klein maar fijn: houten voorwerpen in de Menkemaborg'

1.4.2 'Historische tulpen in de tuin en in het interieur van de Menkemaborg'

1.5 Activiteiten en evenementen

1.6 Publiciteit

1.6.1 Algemeen

1.6.2 Verbreden en vergroten publiek

1.6.2.1 Sociale media

1.6.2.2 Nieuwe website, Storytelling en Kickstart Cultuurfonds

1.6.2.3 Mobiele versie audiotour

1.6.2.4 Publiciteit

1.7 Arrangementen, samenwerking en speciale acties

2 EDUCATIE

2.1 Algemene informatie bezoekers

2.2 Scholen en erfgoededucatie

2.3 Reizend Erfgoed

3 COLLECTIE en INTERIEUR

3.1 Beheer en behoud

3.2 Bruikleenverkeer

3.3 Registratie en documentatie

3.4 Aanwinsten

3.5 Onderzoek

3.5.1 Publicatie Menkemaborg

4 ONDERHOUD

4.1 Onderhoud gebouwen

4.1.1 Onderhoud borg en schathuis

4.1.1.1 Onderhoud beveiliging en technische installaties

4.2 Project groot onderhoud gebouwen

4.2.1 Restauratie borg in het kader van de GRRG2019

4.2.2 Restauratie schathuis in het kader van de GRRG2019

4.2.3 Nieuwe aanvragen in het kader van de GRRG2019

4.3 Onderhoud tuin en terrein

4.3.1 Onderhoud groen algemeen

4.3.2 Tuin

4.3.3 Terrein

4.4 Kwaliteitsplan Menkemaborg

4.5 Huize Tocama

5 BESTUUR EN ORGANISATIE

5.1 Inleiding

5.1.1 Algemeen

5.1.2 Bestuurssamenstelling

5.2 Structureel subsidies

5.2.1 Provincie Groningen Cultuurperiode 2021 -2024, advies Kunstraad en besluit provincie

5.2.2 Gemeente Het Hogeland

5.2.3 Vereniging van Vrienden van de Menkemaborg

5.3 Financiën

5.3.1 Financiële risico's

5.3.2 Financiële gevolgen coronavirus

5.3.3 Toekomst

5.4 Museumregister

5.5 Erfgoedpartners

5.6 Medewerkers

5.6.1 Algemeen intern

6 BORGWINKEL

BIJLAGE: Bezoekersenquête in grafieken 2020

BIJLAGE: Overzicht publiciteit 2020

7 JAARCIJFERS 2020 en Controleverklaring accountant

1 PUBLIEKSACTIVITEITEN

1.1 Inleiding

De kern en de kracht van de Menkemaborg is de combinatie van het volledig ingerichte huis met bijbehorende gebouwen en historische tuinen. Samen geven ze een beeld van de bewoning van een Groninger borg in de achttiende eeuw. De basis is het geheel van het authentieke interieur, de bijzondere collectie, de monumentale gebouwen en het historisch groen.

Als gevolg van de maatregelen ter voorkomen van de verspreidingen van het coronavirus zijn er dit jaar slechts één tentoonstelling en geen activiteiten gehouden. Het gevolg was een lager aantal bezoekers met in totaal 16.717, waaronder ongeveer vijfduizend tuin-, restaurant- en singelbezoekers van wie geen revenuen werden ontvangen. Het was bijna een kwart minder dan in 2019, maar dit had alles te maken met de sluiting van de Menkemaborg van 13 maart tot 1 juni, van 5 tot en met 18 november en vanaf 15 december. Anders dan andere jaren was het grotere aantal Museumkaarthouders, met een derde. Ruim een kwart waren volledig betalende bezoekers. Dankzij de vele bezoekers, die alleen een bezoek aan de tuin brachten, viel het verschil ten opzichte van voorgaande jaren nog mee. Bijna een kwart bezocht alleen de tuin, waarvan 8% lid van de Vereniging van Vrienden was. Tijdens de sluiting zagen we veel mensen die een ommetje over de singel maakten. Dit kon veilig op de voorgeschreven anderhalve meter. Het weer speelde dit jaar ook weer een belangrijke rol, want het was vooral droog en zonnig. Doordat het coronavirus wereldwijd was en reizen afgeraden of verboden werd, was het bezoek door buitenlanders minimaal. De Menkemaborg was open van dinsdag tot en met zondag van 10.00 tot 17.00 uur en vanaf oktober een uur korter tot 16.00 uur, omdat met het korter worden van de dagen het zicht in de borg aan het eind van de middag beperkt is.

Restaurant 't Schathoes moest sluiten vanaf 15 maart tot 1 juni en weer vanaf 15 oktober. Het uitgebreide terras werd in de zomer goed bezocht en iedereen moest zich aan de maatregelen houden. De sluiting van het restaurant vanaf 15 oktober was ook merkbaar in de daling van de bezoekers aan de borg en de tuin. Het restaurant bezorgde eten tijdens de lockdown van donderdag tot en met zondag.

1.2 Coronamaatregelen voor ontvangen bezoekers

De sluiting van de Menkemaborg vanaf vrijdag 13 maart werd door de overheid opgelegd in het kader van de overheidsmaatregelen om het coronavirus te bestrijden. Het was onzeker wanneer dat musea weer open konden gaan en in de loop van het voorjaar werd dit duidelijk. Het werd ook duidelijker wat voor maatregelen er getroffen moesten worden en wat dit voor gevolgen had voor de Menkemaborg.

Door de Nederlandse Museumvereniging werd een uitgebreid protocol opgesteld, waaraan in de loop van de tijd steeds weer aanpassingen werden gedaan. In de Menkemaborg werden deze maatregelen opgevolgd, waarbij hygiëne en afstand de belangrijkste factoren waren. Voorwaarde voor het openstellen van een museum was dat elke bezoeker of huishouden 10m² tot zijn beschikking had. De borg heeft maar één toegangsdeur, maar gelukkig een brede gang. De algemene kijkbegeleiding 'Interieur' volgt de nummering boven de deuren waarmee bezoekers een vaste route door de borg kunnen maken. Per kamer slechts één huishouden. Verplicht werd ook het online reserveren. De Menkemaborg kon gelukkig aansluiten op het online reserveringssysteem 'Podium Nederland', dat al in gebruik was bij Erfgoedpartners. Dit had niet alleen een financieel voordeel, maar er was ook hulp beschikbaar voor problemen en vragen over dit systeem. Tijdsloten werden ingesteld en maximaal tien bezoekers werden per vijfenveertig minuten toegelaten in de borg. Per dag leverde dat niet meer dan negentig bezoekers in de borg op. Niet iedere bezoeker reserveerde online, maar bij voldoende ruimte kon een bezoeker aan het loket een formulier invullen met een gezondheidsverklaring en alsnog de borg bezoeken. Vanaf eind september was het advies om in publieke ruimtes mondkapjes te dragen. Dit werd door de

medewerkers en door de bezoekers opgevolgd en vanaf 1 december werd het dragen van mondkapjes verplicht.

De audiotours konden niet ingezet worden, niet alleen vanwege de hygiëne, maar vooral vanwege de beperkte ruimte om bezoekers uitleg te geven. De afstand van gastvrouw en gastheer tot de bezoeker kon niet op anderhalve meter gehandhaafd worden.

Voor een bezoek aan de tuin was reservering niet nodig. De algemene kijkbegeleiding 'Tuinen' moest gevolgd worden door bezoekers en natuurlijk de anderhalve meter afstand. De tuinpoort is de ingang en men kon rondlopen en via de keukentuin de tuin weer verlaten. Het hek aan de zuidzijde van het schathuis werd gesloten, waarmee er meer ruimte kwam voor het terras van het restaurant.

Informatie voor bezoekers over de geldende regels, zowel voor borg als tuin, werd op borden kenbaar gemaakt. Over het algemeen werden de regels goed opgevolgd. Bezoekers gaven aan dat ze zich veilig voelden en de genomen maatregelen door de borg voldoende waren. De bezoekers waren allemaal enthousiast over de Menkemaborg, zowel over de borg als over de tuin, met veel lovende woorden op de bezoekersenquête en naar de medewerkers!

Nederlandse Museumvereniging

Het protocol, opgesteld door de Nederlandse Museumvereniging, was van groot belang voor de organisatie in deze onzekere tijden. Er werd met regelmaat een update gemaild en zo nodig werden er aanpassingen gedaan. De directeur van de Museumvereniging mailde zeer regelmatig nieuwsbrieven met daarin informatie over alle zaken die met de coronamaatregelen te maken hadden. Tweemaandelijks werd een enquête ingevuld en de resultaten werden door de Museumvereniging gebruikt om, vooral bij de overheid, financiële middelen te verkrijgen ter compensatie van de inkomstenderving. De jaarlijkse bijdrage voor het lidmaatschap van de Museumvereniging werd verlaagd met 5%. Naast de bezoekvergoeding van de Museumkaart werd begin maart ook een donatie overgemaakt.

1.3 Bezoekersenquête

Al was de Menkemaborg ruim vier maanden gesloten, toch werden er nog vierhonderd enquêtes ingevuld. Dit werd gedaan op vrijwillige basis en vooral in juli, augustus en september. Dit jaar door acht buitenlanders.

Bezoekers noteerden de provincie waarin ze woonden. Daaruit bleek dat 18 % van de bezoekers uit Groningen kwam, de helft in vergelijking met 2019. Noord-Holland en Zuid-Holland lieten beide een stijging zien met een paar procenten en kwamen samen uit op 22%. Uit de provincie Utrecht kwamen met 11% bijna drie keer zoveel als in 2019. Met 12% en respectievelijk 9% uit Gelderland en Noord-Brabant kwamen twee keer zoveel bezoekers. Dit jaar kwamen de bezoekers voornamelijk van verder weg dan de vier noordelijke provincies. Met 5% gaf Overijssel een kleine daling te zien, evenals Friesland met 6 % en Drenthe met 6%. Uit Zeeland, Limburg en Flevoland kwamen enkele tientallen bezoekers. Door de coronamaatregelen kwamen er dit jaar nauwelijks buitenlanders. In 2020 liet de enquête duidelijk een ander beeld zien dan voorgaande jaren. Normaal ruim een derde uit de drie noordelijke provincies en in 2020 30% en ruim een derde uit Noord- en Zuid-Holland en Utrecht. Gelderland en Brabant waren sterke stijgers en samen goed voor 21 % van de ingevulde enquêtes.

De leeftijd van de bezoekers viel met 70 % van het totaal in de categorie 50-plus; met 4% in de leeftijd tot 12 jaar, met 12% in de leeftijd van 12 t/m 30 jaar en met 13 % in de leeftijdscategorie van 30 t/m 50 jaar. Deze aantallen zijn helemaal vergelijkbaar met het vorig jaar met een hele lichte daling voor de groep kinderen tot 12 jaar.

Van de bezoekers die de enquête invulden was 82% voor het eerst op de borg en dat was een grote stijging ten opzichte van 2019 met 66%. Daartegenover staan minder herhalingsbezoeken. Daarbij moet aangetekend worden, dat het invullen van een enquête mogelijk een eenmalige actie is en bij een volgend bezoek niet meer gedaan wordt. De verhouding dat 69 % met zijn tweeën en 26 % met meer personen de borg bezocht, gaf een lichte daling in het groepsbezoek te zien en dat is begrijpelijk gezien de maatregelen.

Met het openbaar vervoer kwamen dit jaar slechts 2% en dat is in andere jaren rond de 8%. Enkelen kwamen op de fiets, maar bijna iedereen kwam met de auto, in totaal 85%, een stijging van 7% ten opzichte van 2019. Een derde kwam rechtstreeks van huis, een derde verbleef in een hotel of bed & breakfast en ruim een kwart op een camping of in een vakantiepark. Ook hier anders dan andere jaren, want normaal komt ruim de helft rechtstreeks van huis.

Op de vraag waarvan de bezoekers de Menkemaborg kenden, zijn de website / facebook / internet en de VVV weer gestegen met 14 % naar 39 %. Ook weer belangrijk voor de Menkemaborg met 21 % was de reden 'op aanraden van anderen'. Kranten, tijdschriften en toeristische gidsen scoorden slechts een paar procenten. De keuze 'kortingsacties' was iets gestegen naar 5%. De Menkemaborg is bekend en er kwamen weer bezoekers die de borg al kenden van 'vroeger' (10 %).

De enquête geeft ruimte voor individuele opmerkingen en de reacties waren bijna allemaal enthousiast en positief, met opmerkingen als 'leuk, mooi, geweldig, interessant, indrukwekkend, rustgevend, mooi verzorgd, zowel borg als tuin'. Dit jaar werd ook opgemerkt dat de coronamaatregelen goed gedaan waren en dat men zich veilig en prettig voelde. 'Het lijkt hier wel een paradijs' was een van de vele positieve opmerkingen van de enthousiaste bezoekers. (Zie bijlage Bezoekersenquête in grafieken)

1.4 Tentoonstellingen

1.4.1 'Klein maar fijn: houten voorwerpen in de Menkemaborg'

Voor bezoekers lijkt het of de tijd stil heeft gestaan en de Menkemaborg er in de 18de eeuw zo heeft uitgezien. Dat is ook het doel van de volledig ingerichte kamers, de stijlvolle tuinen en de manier van presenteren 'alsof de bewoners even weg zijn'.

Elk jaar wordt een ander thema gekozen, waarmee een andere kijk op het interieur en de voorwerpen erin wordt gegeven.

In 2004 stonden in de tentoonstelling de grote kasten en kisten centraal met de titel 'Kolossale kasten en kisten'. Dit jaar kwam hierop een vervolg met een tentoonstelling waarin meer informatie over de kleine meubelen en houten voorwerpen werd gegeven met de titel 'Klein maar fijn'. In elke kamer van de borg zijn hiervan mooie voorbeelden te vinden. Het zijn meubelen die dienden als siervoorwerp of een praktisch doel hadden. In de 18de eeuw waren deze kleine meubelen, zoals een commode en een secretaire, nieuw in het interieur. De inrichting van een kamer wordt daardoor ook anders en gezelliger. Speciaal voor de tentoonstelling werden enkele kleine meubelen uit het depot van het Groninger Museum toegevoegd aan de inrichting.

Er werd een grote variëteit aan meubelen getoond waaronder bijzondere stukken, sommige fraai versierd met marqueterie in exotische houtsoorten. In de keuken zijn diverse houten voorwerpen te vinden waarvan het een verrassing is waar ze voor dienden, zoals een messenslijper en een rasp.

De laatste bewoner, Gerhard Alberda van Menkema en Dijksterhuis (overleden in 1902) heeft enkele meubelen en houten voorwerpen geschonken, maar de meeste zijn door zijn erfgenamen, leden van de familie Lewe van Nijenstein, aan het Groninger Museum geschonken en hebben een plek gekregen in de Menkemaborg. Van een enkel meubel is het zelfs zeker dat het ook werkelijk in de Menkemaborg heeft gestaan.

De tentoonstelling werd toegelicht door middel van een algemene tekst. In elke kamer werd aan de hand van detailfoto's informatie over het betreffende meubel of houten voorwerp gegeven. Wanneer een meubel afkomstig was van de familie Lewe van Nijenstein dan werd dat eveneens vermeld. De informatie was ook in Engels en het Duits.

De tentoonstelling werd het hele jaar gehouden. Enkele maatregelen waren nodig, waaronder het meegeven van de begeleidende tekst op papier in plaats van het aanbieden van een gelamineerde versie.

1.4.2 'Historische tulpen in de tuin en in het interieur van de Menkemaborg'

De geplande tentoonstelling over de historische tulpen in de tuin en in de borg in april en mei ging niet door, omdat de Menkemaborg in die maanden gesloten was voor bezoekers.

1.5 Activiteiten en evenementen

In het jaarplan werden de belangrijkste activiteiten en evenementen aangekondigd. Door de maatregelen ten gevolge van het coronavirus konden alle activiteiten geen doorgang vinden. De maatregelen betroffen met name de groepsgrootte en de afstand tot elkaar.

Op Pinkstermaandag om 12.00 uur mochten Menkemaborg en restaurant 't Schathoes weer opengaan voor bezoekers. Dit is traditioneel de landelijke Dag van het Kasteel met allerlei activiteiten bij de borg in aanwezigheid van 'de bewoners'. Het was dit jaar een rustige middag met in totaal vijftig bezoekers in schrille tegenstelling tot voorgaande jaren waar gemiddeld vijfhonderd bezoekers kwamen genieten.

Het dubbelconcert in de kerk en in de borg op 20 juni werd doorgeschoven naar 2021. De organisatie van de Grunneger Week in september deed dit eveneens. De geplande Kaarslichtavond kon, gezien de beperking qua bezoekers, ook geen doorgang vinden. Alle lezingen werden afgezegd.

Landelijke activiteiten, waaronder Museumweek, Monumentendag, Maand van de Geschiedenis, kregen een digitale versie. De Monumentendag in de gemeente Het Hogeland liet filmpjes maken op bijzondere locaties. De Menkemaborg was één van deze locaties en het kabinetorgel stond daarin, ook als monument, centraal. Een organist gaf een gevarieerd concertje en de film was te zien op zaterdag 12 september bij de start van het weekend.

Lokale activiteiten op het terrein van de Menkemaborg gingen ook niet door.

Het jaar wordt normaal afgesloten met sfeervol kaarslicht tijdens beide kerstdagen. Dit jaar werd, vanwege het beperkt aantal bezoekers, ook de zondag na kerst erbij getrokken. De voorbereidingen waren getroffen, maar door de sluiting vanaf 15 december ging ook dit niet door.

1.6 Publiciteit

1.6.1 Algemeen

Voor de algemene flyer van de Menkemaborg werd de nieuwe inleg met informatie over 2020 toegevoegd, totaal 10.000 exemplaren. De flyers werden in februari opgehaald door een bedrijf voor verspreiding in de provincies Groningen, Friesland en Drenthe. De verspreiding kon niet in maart worden gedaan in verband met de sluiting van musea en toeristische accommodaties. De verspreiding werd later in het seizoen gedaan.

1.6.2 Verbreden en vergroten publiek

1.6.2.1 Sociale media

De website van de Menkemaborg werd regelmatig geraadpleegd. Er werd ook regelmatig informatie en foto's gezet op facebook en Instagram.

Door de sluiting van alle culturele instellingen werd er landelijk een fonds opgezet door het Prins Bernhard Cultuurfonds met de naam Kickstart Cultuurfonds om cultuur te ondersteunen in coronatijd. Er waren drie groepen waarvan Musea er één was en wanneer voldaan werd aan de criteria, kon er aangevraagd worden. In samenwerking met Tapart werd door de directeur-conservator een projectaanvraag gedaan in de categorie 'nieuwe collectiepresentatie / publieksbegeleiding' om een breder publiek digitaal te benaderen op een verrassende en aansprekende manier.

1.6.2.2 Nieuwe website, Storytelling en Kickstart Cultuurfonds

Het project bestond uit twee delen: de verouderde website vervangen voor een geheel nieuwe website. In deze website de gebruikelijke basisinformatie, maar daarnaast was uitbreiding mogelijk met allerlei verhalen over diverse aspecten van de Menkemaborg. In dit

tweede deel konden bijvoorbeeld thema's uit de afgelopen twintig jaar op een bijzondere manier in beeld komen én daarbij de collectie op een andere manier laten zien. Voor dit deel 'Storytelling' was Tapart bezig met een geheel nieuw frame te ontwikkelen en daarvoor was de nieuwe website nodig. De Menkemaborg zou samen met het Stedelijk Museum Alkmaar als eerste met deze nieuwe manier van presenteren aan de slag kunnen.

Storytelling is in het kort: droge feiten (inhoud) op een dramatische beeldende manier vertellen, leuker dan om naar te luisteren of over te lezen. Verhalen kunnen daarbij inspelen op de actualiteit en vanuit allerlei perspectieven benaderd worden, iets wat in de borg zelf niet mogelijk is.

De projectaanvraag bij het Kickstart Cultuurfonds was zeer uitgebreid. In de projectomschrijving werd, naast uitleg over de inhoud, ook ingezet op de nieuwe benadering van nieuw publiek. Men kan, niet alleen tijdens de sluiting van het museum, een kijkje nemen in de rijke wereld van de Menkemaborg, maar het is ook voor bezoekers, die in deze tijd vooral thuis zijn, een uitkomst. De variatie en de diversiteit van de bedachte presentaties is bedoeld voor een grote variatie aan kijkers, van jong tot oud.

De aanvraag werd op 2 oktober ingediend en eind oktober kwam het teleurstellende bericht dat de aanvraag niet gehonoreerd werd, omdat de beschikbare middelen op waren.

Het goede bericht was, dat in 2021 opnieuw aanvraag kan worden gedaan, afhankelijk van de dan geldende criteria.

1.6.2.3 Mobiele versie audiotour

De directeur van Tapart bood ook aan om de audiotour om te zetten in een mobiele versie. Bezoekers kunnen dan met hun eigen telefoon en QR-codes een rondgang maken 'met de familie Alberda en hun kinderen' door de borg. Ook hiervoor waren de Menkemaborg en het Stedelijk Museum Alkmaar pilots. Enige nadeel is dat er geen inkomsten tegenover staan. Het overzetten werd niet in 2020 voltooid en werd verschoven naar 2021.

1.6.2.4 Publiciteit

Persberichten en andere informatie werden via e-mail gestuurd naar landelijke en regionale bladen en diverse websites. Informatie over de Menkemaborg staat ook op de website van het Groninger Museum (onder het kopje Collectie/Menkemaborg), op de sites van Marketing Groningen en de regio VVV Eemsdelta. De Menkemaborg heeft geen volledig overzicht van alle publiciteit. Zij is afhankelijk van anderen voor het doorgeven ervan.

Verbreden en vergroten van het aantal bezoekers werd ook gedaan door de acties met enkele bladen en organisaties. Acties waren er voor leden op vertoon van een ledenpas. Advertenties en artikelen in Kunst- en museumkranten of Museum- en galeriekranten en andere toeristische bladen werden geannuleerd of later uitgeven.

Gelukkig leverden de diverse acties, vooral die met Topkastelen, extra bezoekers, veelal nieuwe bezoekers, op. Op de website www.deverhalenvangroningen.nl werd dit jaar informatie aangeleverd over de speciale onderwerpen van de Menkemaborg.

Dit was een uitzonderlijk jaar waarin het museum maandenlang gesloten was en activiteiten geen doorgang konden vinden. Het gevolg is minder publiciteit, maar gelukkig stond de Menkemaborg toch regelmatig in de schijnwerpers. Regionaal met een artikel in het Dagblad v/h Noorden en het tijdschrift 'Blad', nationaal met een artikel in de digitale Nieuwsbrief van de Stichting Kastelen Landhuizen en Buitenplaatsen, een eervolle vermelding in het tijdschrift 'Huis en Interieur' en in de tv-uitzending op NPO2 'Voor de Vorm'.

(Zie bijlage publiciteit)

1.7 Arrangementen, samenwerking en speciale acties

Het lukte dit jaar ook weer om met speciale acties met diverse organisaties de Menkemaborg bekender te maken en daarmee diverse doelgroepen aan te trekken. Ook bleven ledenpassen van diverse organisaties geldig.

Normaal worden er zo'n vijftig groepen ontvangen per jaar en vaak in een arrangement met restaurant 't Schathoes. Groepsbezoek was niet mogelijk, ook niet voor het restaurant. Voor

twee kleine groepen ouderen werd een uitzondering gemaakt. Ook konden studenten Kunstgeschiedenis, in groepjes van tien personen, de Menkemaborg in november toch bezoeken.

1.7.1 Topkastelen

De samenwerking van de Menkemaborg met zestien kastelen in Nederland en drie in België onder de naam 'Topkastelen' kreeg een vervolg met vier speciale landelijke acties. De Menkemaborg is het enige Topkasteel in de vier noordelijke provincies.

De BankGiro loterij, de Postcode loterij en de Vrienden loterij gaven dit jaar gezamenlijk vouchers uit aan hun deelnemers. Deze 'Goede Doelen Toegangsbewijzen' werden weer ruimschoots ingezet. Voor de ingeleverde vouchers werd een kortingsprijs ontvangen. Het was ook dit jaar voor de Menkemaborg succesvol, want er werden 375 vouchers ingeleverd, slechts een vijfde minder dan in 2019.

De Topkastelen namen samen deel aan de BankGiro Loterij VIP-card, waarbij de bezoekers met deze kaart korting kregen op hun bezoek aan de borg. Het aantal bezoekers was dit jaar zelfs gelijk aan die van 2019 met ruim tweehonderdvijftig bezoekers.

Slechts een enkel Topkasteel deed nog mee met een actie in de Voordeelagenda van de Postcode Loterij, waaronder de Menkemaborg. Deelnemers aan deze loterij ontvingen de agenda met kortingsbonnen. Deze actie was ook dit jaar een succes met ruim tweehonderd bezoekers en dit was zelfs iets meer dan in 2019.

De acties met de Goede Doelen zorgde voor 7% van het totaal aantal bezoekers.

Via de digitale weg waren er overleggen met de deelnemende kastelen. De organisatie werd veranderd. Het Muiderslot gaf het onderhandelen en afhandelen met de Goede Doelen over aan Kasteel de Haar. De website www.kastelen.com zal opgeheven worden, maar het logo mag nog worden gebruikt door de deelnemende kastelen. Het collegiaal overleg blijft, evenals de kennisuitwisseling, zowel via internet als fysiek tijdens bijeenkomsten op locatie.

1.7.2 Diverse acties

Actie: Trekvaartroute Boterdiep

Initiatiefnemers van deze actie zijn de eigenaren van de kleine campings in Warffum en Uithuizen. Zij betrokken er allerlei deelnemers bij, waaronder de Menkemaborg.

Er kwamen drie routeapps op www.storytrails.eu te staan, waarin de trekvaart Boterdiep centraal stond en men kon daarmee varen, fietsen of wandelen. De Menkemaborg deed mee en er werden tekst en foto's aangeleverd voor de algemene website www.trekvaartrouteboterdiep.nl. Deelnemers aan een van de routes konden op hun telefoon een van de apps laten zien en kregen in ruil daarvoor de folder 'Wandeling in en rond de Menkemaborg'. Deze actie startte vanaf begin augustus en er werden geen wandelfolders weggegeven.

Actie: tijdschrift 'Onze Eigen Tuin'

Leden van 'Onze eigen Tuin' kregen in 2020 een eigen 'Onze Eigen Tuin' pas. In het augustusnummer van 'Onze Eigen Tuin' werd de Menkemaborg opgenomen met een bon. Op vertoon van de 'Tuinpas' kregen bezoekers gratis het boekje 'Groninger borgen en tuinen'. Er werd geen gebruik van gemaakt.

Actie: leden Univé Verzekeringen

Univé Noord-Nederland had een speciale actie met musea die een zakelijke verzekering bij Univé hadden. De actie werd vanaf september gehouden voor de leden van Univé en te zien op hun website. De leden kregen na inlevering van een speciale voucher de folder 'Wandeling in en rond de Menkemaborg'. Er werden vijf vouchers ingeleverd. Univé doneerde hiervoor € 250,-, waarbij het museum zelf mocht bepalen waaraan dit bedrag besteed werd. De Menkemaborg bedacht dit genereuze bedrag voor het vervangen van een dode buxusbol op het voorplein en voor een uitstapje met de medewerkers. Hiervan werd verslag gedaan en dit werd gepubliceerd op de site van Univé voor hun leden.

Actie: winkelketen Kruidvat

Met winkelketen Kruidvat werd een Museum-actie 2020 gehouden voor hun klanten. Kruidvat wilde de musea onder de aandacht brengen van een breed publiek. Men kon met korting de

Menkemaborg bezoeken vanaf half oktober tot en met december. Er werd een kortingsprijs afgesproken en de borg kreeg per volwassene € 2,50 van Kruitvat. Deze actie ging via het Valiscan systeem door het scannen van de barcode op de tickets. Er werden slechts zeven bonnen ingeleverd, maar daarbij moet ook rekening worden gehouden dat de borg deels gesloten was in november en vanaf half december.

1.7.3 De Menkemaborg en toeristische routes

Waddenfoodroutes

Waddengoud ontwikkelde een nieuwe route onder het thema 'Waddengastronomie versterkt Werelderfgoed Waddenzee'. De organisatie deed een aanvraag bij het Waddenfonds eind november, waaraan de drie Waddenprovincies meededen. Doel is versterking van het 'toeristisch aanbod' voor nieuwe gastronomie en beleving van voedsel als 'Unique Selling Point' van het Waddenwerelderfgoed. Daarvoor werd een intentieverklaring gevraagd aan de toeristische ondernemers (profit en non-profit) en dit werd ook aangeleverd door de Menkemaborg. In het voorjaar werd informatie aangeleverd voor een nieuwe fietsroute in Noordoost Groningen. De Menkemaborg, borg en 't Schathoes, werd start en finish van deze fietsroute. De verwijzing naar de app voor deze route 'Rijkdom zo ver het oog rijkt' is te vinden op www.waddenfoodroutes.nl of via www.waddengoud.nl en sinds het einde van het jaar in gebruik.

In het spoor van de Ploeg; e-bike route

Al enige jaren wordt gewerkt aan fietsroutes voor e-bikes met informatie over 'De Ploeg' langs deze routes. De eerste drie De Ploeg e-bikeroutes in Noord-Groningen hadden een bijbehorend boekje en waren af in september 2020. In november was er een wisseling in de organisatie van dit project. Voor de afhandeling van de eerste fase werd een verantwoording gevraagd en ingediend door de Menkemaborg.

De fietsroute 'Groningen Kleurrijk', waarin de Menkemaborg is opgenomen, is te downloaden via de ROUTABEL app. De website 'in het spoor van De Ploeg' is nog in ontwikkeling.

1.7.4 Samenwerking zes musea langs de Groninger Waddenkust

Op 1 december werd een digitale brainstorm bijeenkomst gehouden, op initiatief van Monique Spaltman, directeur landgoed Verhildersum in Leens, met zes musea in Noord Groningen: naast de Menkemaborg, het Openluchtmuseum Het Hoogeland in Warffum, het Visserijmuseum in Zoutkamp, Museum Wierdenland in Ezinge en het Kloostermuseum St. Bernardushof in Aduard. Doel was om te kijken of en hoe krachten in communicatie kunnen worden gebundeld om meer bezoekers te trekken. Er werd onder andere besloten om bijvoorbeeld naar elkaar en de gezamenlijkheid te verwijzen via de eigen websites en samen te adverteren. Het eigen budget voor publiciteit bleek per museum nogal verschillend, maar eerste stappen werden genomen voor het samen adverteren.

2 EDUCATIE

2.1 Algemene informatie bezoekers

De algemene kijkbegeleiding in de borg is beschikbaar in zeven talen. Door de pandemie werd reizen afgeraden of zelfs niet toegestaan. Het aantal buitenlandse bezoekers was, met rond de vijfhonderd, zeer laag ten opzichte van andere jaren. De extra teksten voor de tentoonstelling in de borg waren beschikbaar in het Engels en Duits.

In het theehuis lagen vanaf juni folders over de borg en van andere musea en toeristische locaties uit de noordelijke provincies. Op het prikbord gaven affiches extra informatie over tentoonstellingen elders. Bezoekers konden in dezelfde periode in het theehuis ook de enquête vinden om in te vullen. In de andere maanden werd de enquête in de borg ingevuld, maar dit was vanwege de coronamaatregelen dit jaar niet mogelijk.

In de borg konden kinderen dit jaar geen gebruik maken van de ontdekkingstocht aan de hand van gelamineerde kaartjes of gevuld mandje, alleen of onder begeleiding. Een gemis voor de kinderen.

Voor de geïnteresseerde bezoekers aan de tuin werd een set informatiebladen samengesteld, waarin een gedetailleerd overzicht was te vinden van de namen van de planten, groenten, struiken en bomen in de tuin, per onderdeel van de tuin. Deze informatie was te vinden in het theehuis.

Voor bezoekers is er ook een mobiele audiotour voor een rondleiding door de tuin met hun eigen telefoon. Het is te vinden op www.menkemaborgtuin.nl of kan via een QR-code gedownload worden.

2.2 Scholen en erfgoededucatie

Door de coronamaatregelen voor de musea en de scholen werden het hele jaar geen schoolgroepen ontvangen. Met Erfgoedpartners werd overlegd over de mogelijkheden en de nodige aanpassingen voor scholen en in oktober door Erfgoedpartners op de site vermeld. Voor een bezoek aan de borg in het kader van het digitale lespakket 'Terug in de Tijd', waarbij groepen vijf en zes van het basisonderwijs de borg bezoeken, werden enkele voorwaarden gesteld. Het werd mogelijk voor kleine groepen leerlingen om met de junior audiotour de borg te bezoeken. Er werd geen gebruik van gemaakt.

Het bezoek van jongeren met een CJP-pas of Cultuurkaart was dit jaar laag.

Vier leerlingen Havo 4 van Het Hogeland College in Warffum hadden de opdracht om een filmpje te maken voor hun school waarvoor ze Menkemaborg hadden gekozen. Begin maart werd gestart met filmen, maar vervolgens sloten borg en school vanwege de coronamaatregelen.

Eerstejaars studenten kunstgeschiedenis van de Rijksuniversiteit Groningen brachten dit jaar in november een bezoek aan de borg.

2.3 Reizend Erfgoed

Het project 'Reizend Erfgoed' was in 2019 juist goed van start gegaan met veel bezoeken aan diverse huizen voor ouderen in de stad en provincie Groningen. Voor deze kwetsbare groep ouderen werden de maatregelen extra zwaar, want de instellingen voor ouderen werden zelfs voor een periode gesloten voor niet bewoners.

Bij Erfgoedpartners kwamen vragen van ouderinstellingen of Reizend Erfgoed op een coronaveilige manier toch gedaan kon worden. Na overleg werd afgesproken, dat de Menkemaborg, afhankelijk van de mogelijkheden, weer als pilot kon dienen.

3 COLLECTIE en INTERIEUR

3.1 Beheer en behoud

Het behoud van de collectie en het interieur is van groot belang en vergt daarom voortdurend de aandacht. In januari werd de jaarlijkse grote schoonmaak en controle uitgevoerd. In januari werd alles in de kamers voorbereid om het schilderwerk aan de ramen in februari uit te kunnen laten voeren. Vanaf maart werd aan de west- en zuidgevel gewerkt. Door deze werkzaamheden was het nodig om in een aantal kamers ruimte te maken voor voorzieningen. Het werk aan de gevels leverde fijne stof op in de kamers en er kon in mei weer opnieuw schoongemaakt worden.

Met behulp van dataloggers wordt de temperatuur en relatieve vochtigheid in diverse kamers vastgelegd. Een apart apparaat voor UV en Lux meting wordt afwisselend in de kamers geplaatst. De metingen worden opgeslagen in de computer met daarbij een dagboek waarin de (locatie)gegevens worden vastgelegd.

Het nodige onderhoud aan de collectie, zoals aan de uurwerken en het kabinetorgel, werd uitgevoerd door externe restauratoren. Voor het onderhoud van de collectie van het Groninger Museum is financiële reserve beschikbaar. Het jaarlijkse onderhoud van het kabinetorgel werd in juni uitgevoerd door 'Mense Ruiters Orgelmakers' uit Ten Post. Voor het

kabinetorgel, zowel voor onderhoud als het bespeelbaar houden, als een concert, is nog een financiële reserve beschikbaar.

Boersma Natuursteen uit Bellingwolde heeft in januari de hand van Hercules weer bevestigd en in een aantal sessies afgewerkt. Vervolgens werden de tuinbanken hersteld en voorzien van verstevigingsstangen om doormidden breken te voorkomen. Alles werd weer in kleur gezet. De tuinbeelden en tuinsieraden werden waar nodig hersteld, evenals de zonnewijzer uit 1722. Eveneens advies gevraagd over het onderhouden van de tuinbeelden. Een vrijwilliger heeft alle zandstenen tuinbeelden en ook het houtwerk en lantaarns in de loop van het jaar schoongemaakt.

3.2 Bruikleenverkeer

Het Groninger Museum transporteerde diverse objecten naar en van de Menkemaborg voor eigen gebruik of voor tentoonstellingen elders.

Acht aquarellen met tulpen geschilderd in de 17de eeuw door Margareta de Heer werden in bruikleen verkregen voor de presentatie in april en mei.

3.3 Registratie en documentatie

De eigen collectie van de Stichting Museum Menkemaborg is klein. Het overgrote deel is, net als de borg zelf, eigendom van het Groninger Museum. Via de website van het Groninger Museum kan gezocht worden in de collectie en bekeken worden. Bezoekers van de website van de borg worden daarnaar verwezen.

De Menkemaborg doet mee met het Digitaal museum om de belangrijkste onderdelen van de collectie zichtbaar te maken via de website www.collectiegroningen.nl.

De afdeling collecties / informatie van het Groninger Museum is bezig met een groot digitaliseringsproject, waarin de hele collectie gefotografeerd, geïnventariseerd en gecontroleerd wordt. De collectie aanwezig in de Menkemaborg is daar onderdeel van, maar kon in 2020 nog niet ingevoerd worden.

Een medewerkster heeft tijdens de sluiting van de borg de inventariskaarten van een aantal ontbrekende delen van kamers in het digitale bestand overgezet.

3.4 Aanwinsten

Voor de collectie documentatie zijn van verschillende particulieren diverse voorwerpen ontvangen: enkele foto's en dia's van de Menkemaborg (jaren 1970), een Gronings kaartspel, een zilveren lepeltje met afbeelding Menkemaborg (ca. 1932) en een olieverfschilderij op paneel van de borg Dijksterhuis, geschilderd door A.v. Hoek in 1940.

3.5 Onderzoek

Het onderzoek naar de geschiedenis van de Menkemaborg als museum is door de directeur-conservator uitgevoerd en verwerkt in de presentatie 'Klein maar fijn, kleine meubelen en houten voorwerpen' en tevens opgeslagen als documentatie. Er werden diverse vragen van particulieren of musea over bepaalde objecten of schilderijen, na onderzoek, beantwoord.

Duinger steengoed

Het onderzoek naar Duinger steengoed door Adrie van der Meulen en Hans van Gangelen resulteerde in een digitale publicatie 'Bovenlandsch of Bremer Steengoederen. Familie Isen, pottenbakkers en handelaars in Duinger steengoed voor de Groninger markt (1720-1842)'.

Portretten door H. ten Oever

In juni hebben twee restauratoren schilderijen enkele portretten, geschilderd door H. ten Oever, grondig onderzocht. Dit was in het kader van de restauratie van een portret in bezit van de borg Verhildersum. Naar aanleiding hiervan ook weer de vraag wie afgebeeld staat op één van de twee portretten: Feyo Sickinghe of Mello Alberda.

3.5.1 Publicatie Menkemaborg

In 2020 stagneerde de voortgang van de publicatie. Wel werd Martin Hillenga aangesteld als eindredacteur. De presentatie van de publicatie is verschoven van mei 2021 naar het najaar van 2022.

De nieuwe gids in drie talen over de Menkemaborg staat nog steeds gepland na het verschijnen van de grote publicatie.

4 ONDERHOUD

4.1 Onderhoud gebouwen

4.1.1 Onderhoud borg en schathuis

Dit jaar werden de reguliere en kleinere onderhoudswerkzaamheden in de borg en de bijgebouwen, evenals in de tuin, uitgevoerd door eigen medewerkers.

4.1.1.1 Onderhoud beveiliging en technische installaties

De uitgebreide beveiliging van gebouwen en collectie is noodzakelijk, maar ook kostbaar. Alle apparaten zijn voorzien van een onderhoudscontract en worden goed onderhouden. Naar aanleiding van een (vals) brandalarm in augustus was er een overleg met vertegenwoordigers van de regionale brandweer, waarbij enkele zaken ten aanzien van de brandveiligheid doorgenomen werden. Een advies werd opgevolgd en een koolmonoxidemelder werd geplaatst op de achterzolder boven de verwarmingsketel. Het jaarlijkse onderhoud van de verwarmingsinstallatie, de kachels, de bevochtiger, de brandblusapparaten en de rookmelders werd uitgevoerd.

Landindustrie uit Sneek heeft naast de jaarlijkse controle van de rioolpomp, een nieuw frame (rvs-hoekrand) geplaatst in verband met de slechte staat van de betonrand.

De bliksemafleiders werden gecontroleerd na de restauraties van het schathuis en de borg. De NEN-keuring van het schathuis werd afgerond en een certificaat ontvangen.

4.2 Project groot onderhoud gebouwen

De Menkemaborg kwam in aanmerking voor een subsidie in het kader van de regeling GRRG2019, Groot onderhoud waaronder Restauratie van Rijkmonumenten in de provincie Groningen. In 2019 werden de aanvragen voor het hoofdgebouw (de borg) en bijgebouw (het schathuis) goedgekeurd door de Rijksdienst Cultureel Erfgoed. De organisatie en administratie werd door de provincie Groningen uitgevoerd.

Bureau Holstein restauratie en architectuur deed de voorbereiding en de begeleiding van deze twee grote onderhoudsprojecten. Aannemingsbedrijf Sietsema uit Uithuizen zorgde voor de uitvoering.

Financiering projecten

Voor het project werd 70% subsidie toegezegd door de provincie Groningen. Het resterende bedrag was voor rekening van de Menkemaborg. Omdat de reserve groot onderhoud van de Menkemaborg, onder andere door het ontbreken van rente-inkomsten, de afgelopen jaren niet was aangevuld, was extra subsidie nodig. De aanvraag aan het Prins Bernhard Cultuurfonds werd toegekend, evenals de gevraagde bijdrage van de Stichting Dioraphte. Door de coronamaatregelen lukte het niet om de financiële afhandeling van beide projecten in 2020 te voltooien.

4.2.1 Restauratie borg in het kader van de GRRG2019

De werkzaamheden betroffen in het kort: het plaatselijk afnemen van de pannen en het nazien van de verholten goten; het vervangen van de gootbekleding in de bakgoten; het herstellen van de smeedijzeren verankering in de gevels verbonden met de houten balken; het schoonmaken, en voegen van de rollagen; het vervangen van de rotte houten delen van de goot; het herstellen van de aangetaste onderdelen van de houten kozijnen met raamhout

en luiken; het schilderen van alle houten en stalen onderdelen exterieur en raamhout in de buitenschil interieurzijde.

Hieronder worden enkele bijzondere werkzaamheden vermeld, die uitgevoerd werden tijdens de sluiting van de borg.

Gestart werd begin februari met het schilderen van de ramen aan de binnenzijde van de kamers. De witte ramen en kozijnen in de grote zaal werden, na overleg met de directeur-conservator en de oud-conservator, eveneens gehout en daardoor ontstond er een eenheid met de luiken en vensterbanken. Gehout betekend dat het geschilderd op een manier dat het echt hout lijkt. Het schilderwerk binnen was afgerond voor de opening van de borg op 1 maart.

Eind februari werd de gracht voor een groot deel leeggepompt. In de eerste week van maart werd begonnen met de opbouw van de steigers aan de zuid- en westgevel.

Daarna werden de ankers aan de west en zuidgevel van de borg uitgekapt. Er bleken balkkoppen rot in de studeerkamer en grote zaal. De balken in de slaapkamer zijn uit omstreeks 1597 en werden voor het eerst hersteld. Ook op de (achter) zolders werden ankers en balken hersteld.

Voor de werkzaamheden aan de balken moesten steunbalken worden geplaatst in drie kamers en hiervoor werd alle voorwerpen weer ingepakt. Onder de vloer in de grote zaal werd een deels vermolmde houten klomp gevonden. Er werd informatie gewonnen van het Internationaal Klompenmuseum uit Eelde en het bleek een triplomp te zijn, een type klomp voorkomend in Groningen of Friesland.

Extra onderhoud werd gedaan aan de glas-in-loodramen. De kleine glas-in-lood ramen op de zolders werden voorzien van nieuw lood. De ramen aan de achtergevel van de slaapkamer en de studeerkamer zijn kloostervensters met een ingemetseld glas-in-loodraam in het bovendeel en een naar binnen draaiend raam in het onderdeel. Het lood van de bovenramen bleek in slechte staat en deze ramen werden door de glazenier uitgenomen en in eigen werkplaats hersteld. Een aantal te kleine ruitjes werden vervangen voor passende ruiten in dezelfde groentint. De glazenmaker J(acob) T(ewes) Uithuizen, die deze ruiten in 1705 had gemaakt, bleek zijn naam of initialen op meerdere familiewapens te hebben gezet.

In de laatste week van mei werd de steiger weer afgebroken.

4.2.2 Restauratie schathuis in het kader van de GRRG2019

De werkzaamheden betroffen in het kort: het plaatselijk herstel van het dakbeschot; het plaatselijk vervangen van panlatten en regels op alle dakvlakken; het nazien van het lood over de nok en de hoekkepers; het vervangen van de loodaansluitingen in het metselwerk en de rollagen; het nalopen van de solderingen en indien nodig opnieuw solderen; het herstellen van de smeedijzeren verankering in de gevels, verbonden met de houten balken; het vervangen van de rotte houten delen van de goot; het herstellen van de aangetaste onderdelen van de houten kozijnen met raamhout en luiken; het schilderen van alle houten en stalen onderdelen van het exterieur en het raamhout in de buitenschil interieurzijde. Hieronder worden enkele bijzondere werkzaamheden vermeld.

Eind februari werd begonnen met de opbouw van de steiger aan de west- en zuidgevel.

Op 15 maart moest het restaurant eveneens sluiten voor gasten en de werkzaamheden vonden plaats tijdens de sluiting van het restaurant.

Begonnen werd met het uitkappen van de ankers in de zuidgevel en vervolgens de andere gevels. De rollagen werden waar nodig aangepakt, waarbij de problematische hoek aan de oude gevel bij de oostzijde opnieuw werd opgemetseld.

In de tweede week van maart werd gestart door de dakdekkers, eerst met het dak aan de pleinzijde en daarna het dak aan de achterzijde. Oude panlatten werden vervangen en een dunne isolatielaag werd onder de pannen gelegd.

De schilders schilderden zowel buiten als binnen de ramen.

Tegen de achtergevel van het schathuis stond een bouwvallige aanbouw. Deze werd in maart verwijderd en afgevoerd, waardoor er ruimte kwam voor een betere en bredere dakgoot voor de afvoer van het regenwater over het grote dak. De architect leverde een tekening van een nieuwe fietsenschuur en deze werd in juni gebouwd. In overleg met de

beheerders werd een terras aangelegd aan de noordoostzijde en het paadje vanaf de voordeur werd doorgetrokken naar dit terras.
Ook in het schathuis werd na de werkzaamheden het interieur weer schoongemaakt.

Het resultaat van het beide onderhoudsprojecten werd goedgekeurd en eind augustus was de eerste oplevering waarna nog kleine zaken werden uitgevoerd.
Het voorjaar was ongekennd warm en droog weer. Dankzij de sluitingen van de borg, de tuin en het restaurant, kon er volop doorgewerkt worden en waren aanpassingen voor bezoekers niet nodig. Er werd gewerkt volgens de algemene regels en de anderhalve meter en de hygiëne werden goed gevolgd. Niemand werd getroffen door het coronavirus.

4.2.3 Nieuwe aanvragen in het kader van de GRRG2019

In de eerste aanvraag in het kader van de GRRG 2019 waren kleine monumentnummers opgenomen bij de twee grote, maar deze kleine onderdelen werden afgewezen. In februari werden voor drie monumentnummers opnieuw aanvragen ingediend bij de provincie Groningen. Het betreffen het toegangshek, de kassen en tuinmuur en de brug over de binnengracht met de bijbehorende muren. Op 3 juni kwam het bericht dat de drie aanvragen zijn toegekend. De werkzaamheden zijn gepland voor 2021.

4.3 Onderhoud tuin en terrein

4.3.1 Onderhoud groen algemeen

Contract tuinonderhoud

In 2019 had Ability groen aangegeven het contract van het onderhoud van de tuin niet te kunnen verlengen. Na een aanbesteding ging in 2020, voor het eerst in de geschiedenis van de Menkemaborg als museum, een hoveniersbedrijf het onderhoud van de historische tuin uitvoeren. Er werd regelmatig overleg gevoerd met de eigenaren van hoveniersbedrijf 'De wilde appel' uit Uithuizen. In de tuin werken vaste tuinmannen van dit bedrijf en de werkzaamheden werden naar volle tevredenheid uitgevoerd. De jaarlijkse kosten voor het onderhoud van de tuin zijn helaas wel met 20% gestegen.

SIM-Groen aanvraag periode 2021-2026

De huidige Subsidie Instandhouding Monumenten voor het Groen liep tot en met 2020. Er werd een nieuwe aanvraag ingediend voor subsidie bij de RCE (Rijksdienst Cultureel Erfgoed) voor het onderhoud van al het groen voor de periode 2021 tot en met 2026. De uitvoering hiervan werd wederom gedaan door Jos Koopmans van Koopmans Beheer uit Maarsen. Eind augustus kwam het teleurstellende bericht dat de aanvraag afgewezen werd. De redenen waren dat het beschikbare budget onvoldoende was en de Menkemaborg niet behoorde tot één van de twee voorrangsgroepen en de groep met een lagere totale begroting. Dus uiteindelijk in 2020 20% hogere kosten voor het tuinonderhoud en geen vergoeding vanuit SIMgroen.

4.3.2 Tuin

Het weer was wederom uitzonderlijk. Januari en februari waren niet winters, maar meer herfstachtig. In maart was het te warm en eind van de maand nog nachtvorst en voornamelijk droog. De stinzenplanten bloeiden weer vroeg, evenals de magnolia, die al in bloei was op 1 april. De historische tulpen bloeiden goed dit jaar. April was droog, zonnig en warm met eind april de eerste bui na vijf weken. In mei was het iets wisselvalliger, maar het voorjaar was sinds een eeuw het zonnigste en droogste. De maand juni was over het algemeen droog en warm met een enkele regendag. Eind juni kende de eerste hittegolfdagen. Juli startte met te nat en te koud voor de tijd van het jaar. Augustus was weer droog en vooral heel warm, met een hittegolf van ruim een week en veel dagen ruim over de 30 graden! September startte koel met af en toe regen, maar in de derde week was het nog 30 graden, ook weer uitzonderlijk voor de tijd van het jaar. Half september was het volop

nazomer. Oktober was wisselvallig en herfstachtig. November was over het algemeen warmer en droger dan gemiddeld. December wisselvallig maar geen winter. Er waren weinig stormen in het najaar.

De grachten droogden ook deze zomer weer voor een groot deel op en het water stond laag. In het najaar was er meer regen en vulden de grachten zich weer langzaam.

Het weer had voor- en nadelen voor het onderhoud van de tuin. De buxusschimmel ging in de zomer niet verder, maar het vochtige najaar zorgde wel weer voor enkele shadeplekken. Twee dode buxusbollen werden vervangen voor nieuwe bollen op het voorplein. In de keukentuin werd de buxus rond de etagelinde vervangen door *Lonicera maigrun*. Het is een proef, omdat de buxus het op deze plek al jaren slecht deed.

In de fruithof werden in het voorjaar twee dode appelbomen vervangen door perenbomen, de Kortstelige Suikerije en de Blanke Diamantpeer. Het zijn oude soorten die ook al in de publicatie 'Pomologia' van Knoop uit 1758 staan vermeld.

De jaarlijkse invulling van de planten in de lusthof en de keukentuin werd in april weer door de directeur-conservator gedaan. De bestelling van de groenten en kruiden werd overgenomen door de Wilde Appel.

De rozen in de rozentunnel stonden eind juni al in bloei, maar door de hitte was de bloei na een paar weken weer voorbij. De warme nazomer in september zorgde dat er weer rozen gingen bloeien.

4.3.3 Terrein

Het snoeien van de linden langs de oprijlaan werd vanaf de laatste week van augustus door medewerkers van Landschapsbeheer Groningen uitgevoerd.

Het jaarlijkse onderhoud van de singel werd in de tweede week van september door medewerkers van Groenprojecten Ewsum uit Middelstum uitgevoerd.

4.4 Kwaliteitsplan Menkemaborg

In 2020 ging bureau NOORDPEIL Landschap Erfgoed uit Sneek onder leiding van mevrouw Els van der Laan verder met het Kwaliteitsplan.

Het Kwaliteitsplan werd opgesteld voor de uitvoering van een integraal en klimaatbestendig revitaliseringsplan, waarbij verbetering van de waterhuishouding en waterpartijen verbonden is aan verbetering van de bodem en vitaliteit van de bomen en buxus en het vergroten van de biodiversiteit. Ook de verbinding met het dorp Uithuizen en het versterken van de leefbaarheid is een belangrijk thema binnen het project. Urgent is het tekort aan water in de droge perioden. Het borgterrein wordt niet gevoed door een natuurlijke waterbron, waardoor er in toenemende mate sprake is van droogte. De te lage waterstand heeft niet alleen grote gevolgen voor de historische tuin, (monumentale) bomen en de unieke bomensingel, maar ook voor de toekomstbestendigheid van het borggebouw zelf.

Er werd samengewerkt met het Waterschap Noorderzijlvest, de provincie Groningen, de gemeente Het Hogeland en de Vereniging Natuurmonumenten. Daarnaast werd informatie verkregen van deskundigen op het gebied van biodiversiteit, waaronder stinzenplanten en bomen. Het plan gaat niet alleen over het terrein van de Menkemaborg, maar ook het erfgoedgebied rondom dit gebied en breder richting het dorp.

Op woensdagavond 28 januari werd een informatiebijeenkomst voor bewoners en belangstellenden georganiseerd in restaurant 't Schathoes. Het plan werd gepresenteerd en daarna konden de aanwezigen aan de slag met het leveren van ideeën en mogelijkheden aan de hand van omgevingskaarten.

Begin april is de keuze gemaakt om eerst alleen in te zetten op het eerste onderdeel van het plan, wat betrekking heeft op de Menkemaborg. In de bestuursvergadering van 5 juni werd door Els van der Laan een toelichting gegeven op het plan en de bijbehorende begroting. Het bestuur ging akkoord met het Kwaliteitsplan en de voorbereiding voor de aanvraag voor subsidie bij de provincie Groningen.

Er werden offertes aangevraagd bij diverse bedrijven betreffende de waterhuishouding en het groen onderhoud. Er waren diverse overleggen met de provincie Groningen en de

gemeente Het Hogeland. In de nieuwe gemeente werd met opvolgende contactpersonen overleg gevoerd. Een en ander, mede door de coronamaatregelen, zorgde voor vertraging. De definitieve aanvraag werd verschoven naar 2021.

4.5 Huize Tocama

Voor de leefbaarheid, recreatie en toerisme is de vlak bij de Menkemaborg gelegen Huize Tocama of Tocamaheerd ook nadrukkelijk in beeld gekomen. Dit prachtige rijksmonument, waarvan het oudste deel stamt uit de eerste helft van de 18^e eeuw, heeft in 1913 zijn huidige verschijningsvorm gekregen. De boerderij heeft ernstig geleden onder de aardbevingen als gevolg van de gaswinning door de NAM en is in 2016 door de NAM gekocht van de Stichting 1939-1945. In maart 2020 is het pand overgedragen aan Stichting Woonbedrijf Aardbevingsgebied Groningen van de Nationaal Coördinator Groningen. De boerderij Huize Tocama zou een prachtig mooie aanvulling kunnen zijn op het ensemble van de Menkemaborg en heeft mogelijkheden om een aantal aanvullende functies bij de Menkemaborg te ontwikkelen.

De gemeente Eemsmond/Het Hogeland heeft de afgelopen jaren fors geïnvesteerd in het terugbrengen van de historische haven op de Blink. Op deze manier ontstaat er voor bezoekers van Uithuizen een interessante rondwandeling vanaf het station door het centrum langs de kerk en de haven naar de Menkemaborg en vice-versa.

In een volgende fase van het Kwaliteitsplan wordt aandacht besteed aan de versterking van de aanwezige cultuurhistorische en natuurwaarden, welke kan leiden tot een verbetering in de verbinding met het dorp, waardoor recreatie en toerisme en de leefomgeving van een kwaliteitsimpuls worden voorzien.

De beoogde restauratie en herontwikkeling van Huize Tocama levert daaraan ook een belangrijke bijdrage.

Over de mogelijkheden en ontwikkelrichtingen werden door het bestuur overleggen gevoerd met vertegenwoordigers van het Woonbedrijf, de gemeente Het Hogeland en diverse partijen. Eind 2020 werd aan BOEi, een organisatie die zich toelegt op restaureren en herbestemmen van cultureel erfgoed, uit Amersfoort opdracht gegeven tot het maken van een herontwikkelingsplan. Een en ander gaat in goed overleg met de gemeente Het Hogeland die zeer positief is en ook een financiële bijdrage aan dit plan levert. Tevens is subsidie bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed aangevraagd in het kader van de stimulering herbestemming monumenten.

5 BESTUUR EN ORGANISATIE

5.1 Inleiding

5.1.1 Algemeen

Het bestuur werkt aan de hand van de Code Cultural Governance voor de Stichting Museum Menkemaborg. De organisatie onderzoekt in 2021 de bestuurlijke organisatie in haar streven volledig te voldoen aan de voorwaarden van de code.

In verband met de Coronamaatregelen werd de vergadering in april geannuleerd. De vergaderingen in juni en september werden in een grote zaal elders gehouden. De vergaderingen in oktober en december gingen via video.

De statuten van de Stichting Museum Menkemaborg werden gewijzigd. Het betreft de artikelen 4.4. en 4.5, waarbij laatste de zittingsduur van de bestuursleden bepaalt op vier jaar met een eenmalige verlenging.

5.1.2 Bestuurssamenstelling

H.G. Hoek, voorzitter, op persoonlijke titel, sinds september 2007
Projectleider/adviseur Economtoekoie & Arbeidsmarkt, Gemeente Het Hogeland
Nevenfuncties

- Vicevoorzitter bestuur Stichting Lauwers & Eems, scholen voor PO en VO, Warffum
- Bestuurslid Stichting Groninger Week, Uithuizen, tot 1 mei 2020
- Voorzitter 4 mei Comité, Uithuizen

H.G.A Sienot, secretaris, op persoonlijke titel, sinds maart 2019

En namens de Stichting Museum Menkemaborg lid bestuur FMOG sinds september 2020

Nevenfuncties:

- Voorzitter Stichting Bevordering Welzijn Uithuizen
- Voorzitter bestuur CDA Afdeling Het Hogeland
- Beoordelaar Classicaal College Beoordeling Beheer PKN
- Voorzitter Moderamen Protestantse Gemeente Uithuizen

W.R. Duursema, penningmeester, op persoonlijke titel, sinds juni 2017

Concerncontroller / Directeur gemeente Midden-Groningen

Nevenfuncties:

- Commissaris Greenport Ontwikkelings Maatschappij Duin- en Bollenstreek, Noordwijkerhout
- Commissaris Omala NV, Lelystad
- Toezichthouder / bestuurslid Lauwers & Eems Basis- en Voortgezet Onderwijs, Warffum

C.P.J. van der Ploeg, namens het Groninger Museum, van januari 1993 tot juni 2020

En namens de Stichting Museum Menkemaborg lid bestuur FMOG sinds juni 2017 tot juni 2020

Docent Architectuurgeschiedenis, Rijksuniversiteit Groningen.

Docent kunst- en architectuurgeschiedenis van de Middeleeuwen, Radboud Universiteit Nijmegen

Nevenfuncties:

- Voorzitter redactie 'Groninger Kerken'
- Voorzitter Stichting Johan Dijkstra, Groningen
- Bestuurslid Stichting De Ploeg, Groningen
- Bestuurslid Stichting De Ploeg in Stad en Ommeland, Groningen

G.K. Vlak, op persoonlijke titel, sinds juni 2014

Conrector Het Hogeland College Warffum

Geen nevenfuncties

Mw. J. Klootra, namens het Groninger Museum, van maart 2017 tot en met december 2020

Hoofd Collecties Groninger Museum

Geen nevenfuncties

J.R.M. Boon, op persoonlijke titel, van juni 2017 tot december 2020

Hovenier Hans Boon, Uithuizen

Geen nevenfuncties

G.P. Bakker, namens de Vereniging van Vrienden van de Menkemaborg, sinds december 2019

Nevenfuncties:

- Lid Commissie van Beroep van de NOSBO (Noordelijke Schaakbond)
- Voorzitter Vereniging van Vrienden van de Menkemaborg
- Lid Kascommissie Buurtvereniging Dingewold

P. Dijkema, op persoonlijke titel, van maart tot en met september 2020

Geen nevenfuncties

E. Knol, namens het Groninger Museum, sinds september 2020

Nevenfuncties:

- Voorzitter Vereniging voor Terpenonderzoek
- Bestuurslid Stichting Erfgoedpartners Groningen namens Groninger Museum
- Bestuurslid Stichting *Het verleden van Groningen*
- Redactielid redactie *Stad en Lande*
- Lid van de "Koordinierende Ausschuss" van het "Internationale Sachsensymposion. Arbeitsgemeinschaft zur Archäologie der Sachsen und ihrer Nachbarvölker in Nordwesteuropa"-

- Lid begeleidingscommissie restauratie portret Gratia Starda van Starckenborgh Stachouwer (1683)
De heer Boon nam ook deel aan de tuinvergaderingen.

5.1.3 Verzekering Aon verkoopt verzekeringen aan Wiersma & Walvius

Verzekering Aon bleek de lopende verzekeringen van de gebouwen per 1 april overgedaan te hebben aan Wiersma & Walvius, Makelaars in assurantien te Groningen. Begin september werd de vertegenwoordiger hiervan op de borg ontvangen en de verzekeringen doorgenomen.

5.2 Structureel subsidies

5.2.1 Provincie Groningen Cultuurperiode 2021 -2024, advies Kunstraad en besluit provincie

In december werd de nieuwe aanvraag voor subsidie 2021-2024 ingediend. In januari werd nog een gevraagde aanvulling ingediend.

Eind januari was er een speciale bijeenkomst bij Erfgoedpartners over de cultuurnota en de knelpunten waar de borgen mee te kampen hebben, waarbij een vertegenwoordiger van de provincie aanwezig was. Het onderhouden van monumenten en van historisch groen en terrein is een structureel probleem en werd door provincie ook herkend.

Half juni kwam het teleurstellende advies van de Kunstraad. Het advies was deels gebaseerd op vier jaar geleden, waarbij de naar aanleiding van de toen gemaakte opmerkingen een plan en een evaluatierapport waren ingediend. Hier bleek de Kunstraad niet van op de hoogte te zijn. De Kunstraad zag wel dat onderhoud zwaar op begroting drukt, maar vond dat er meer met marketing en publiek gedaan moet worden, maar stellen daar geen budget tegenover.

Het bestuur van de Stichting Museum Menkemaborg heeft bezwaar aangetekend bij de Kunstraad en daarin onder andere verwezen naar het eerder ingediende rapport, maar dat werd alleen ter kennis aangenomen. In de tweede week van oktober maakte de provincie Groningen het besluit over de subsidie 2021-2024 bekend. De Menkemaborg kreeg tien procent meer dan het advies van Kunstraad en maximaal € 187.000,- per jaar. Dit bedrag is ruim € 50.000 minder dan gevraagd. Van de € 50.000 was ongeveer twee-derde achterstallige indexering en een-derde subsidie voor het openstellen van de borg. Er werd aan de Stichting Museum Menkemaborg gevraagd om een visie te ontwikkelen op het gebied van vernieuwing en zichtbaarheid en samenwerkingsverbanden aan te gaan met bijvoorbeeld de andere borgen in Groningen.

De, in het najaar door de provincie Groningen aangevraagde, stukken betreffende een activiteitenplan en begroting 2021, een aangepaste begroting 2021-2024 en bijbehorende risicoparagraaf oktober werden in de decembervergadering besproken en akkoord gevonden en begin januari 2021 ingediend.

5.2.2 Gemeente Het Hogeland

Gemeente Het Hogeland verzocht onverwacht begin juli om voor 1 september de subsidieaanvraag voor 2021 aan te leveren. Gevraagd werd om een jaarrekening, begroting en activiteitenplan 2021. Ondanks de vakanties van bestuursleden en medewerkers konden de gevraagde stukken ingediend worden, waarbij opgemerkt werd dat het nog niet in bestuursvergadering aan de orde was geweest. Dit besluit werd genomen in de bestuursvergadering van eind september.

5.2.3 Vereniging van Vrienden van de Menkemaborg

Door de coronamaatregelen was een normale jaarvergadering niet mogelijk. De leden konden zich aanmelden voor de jaarvergadering op woensdagavond 9 september in 't Schathoes van de Menkemaborg. Een enkele gaf daaraan gehoor. De bijdrage voor de Menkemaborg werd vastgesteld voor 2020 op € 9.000,-.

Overleg besturen Menkemaborg en Vrienden

Op vrijdagmorgen 20 november heeft het jaarlijkse overleg plaats gevonden in de Menkemaborg. Dit jaar met een kleine delegatie van beide besturen, waarbij allerlei zaken aan de orde kwamen.

Activiteiten Vrienden

Het bestuur van de Vereniging van Vrienden van de Menkemaborg had aangegeven niet meer de NLDoet te organiseren. Door de coronamaatregelen ging deze landelijk actie met vrijwilligers niet door. Alle activiteiten van de Vrienden konden om dezelfde reden niet doorgaan.

5.3 Financiën

De Stichting Museum Menkemaborg heeft het jaar 2020 met een licht negatief saldo afgesloten. In de begroting 2020 was al een tekort opgenomen. De jaarlijkse stijgende kosten door indexering of inflatiecorrectie heeft zijn weerslag, want de subsidies stijgen jaarlijks niet. Het exploitatietekort wordt daardoor steeds groter. Een grote tegenvaller is de hogere uitgave voor het onderhoud van de historische tuinen en het wegvallen van de SIM-groen subsidie.

De historisch lage rente is de oorzaak van het wegvallen van inkomsten uit de obligaties en het niet indexeren van de structurele subsidies in de afgelopen jaren zijn daarbij belangrijke oorzaken van het oplopen van de tekorten. De rentebijdragen door het Groninger Museum zijn ook gedaald naar nul. Deze factoren zorgden voor een neerwaartse ontwikkeling van de exploitatie en een forse druk op het eigen vermogen en de bestemmingsreserves.

5.3.1 Financiële risico's

Over de jaren heen fluctueert het aantal bezoekers en daardoor blijven de inkomsten uit de entreegelden een onzekere factor. Door de coronamaatregelen werden in 2020 veel minder bezoekers ontvangen en werden alle activiteiten afgelast.

De subsidies werden jarenlang niet geïndexeerd, maar de vaste lasten voor onderhoud, zowel gebouwen als tuinen, voor beveiliging, huisvesting en organisatie, zowel personeel als museaal, werden wel jaarlijks hoger door indexering.

Dit jaar werd wederom geïnvesteerd in diverse installaties en onderhoud voor het behoud van de gebouwen.

De verzekering en de beveiliging van het gebouw blijven structureel hoge bedragen. De natuur blijft ook een onzekere factor met financiële tegenvallers door storm en ziekten. Het onderhoud van het groen is nu ook een structurele hoge kostenpost geworden. De kosten voor het onderhoud en de verzekering van het schathuis slokt het grootste deel van de pacht op, waarvoor jaarlijks een inflatiecorrectie wordt gerekend.

Het financiële resultaat ten opzichte van de begroting 2020 is door de compensatie uit de coronafondsen uiteindelijk meegevallen. Uit de meerjarenbegroting blijkt een sterke groei van het exploitatietekort echter onafwendbaar. Zonder aanpassing van het beleid zullen de reserves de komende jaren aangesproken moeten worden. De beperkter wordende liquiditeit heeft op termijn gevolgen voor de continuïteit. De komende jaren zal er zonder structurele aanpassingen in de inkomsten en uitgaven wederom sprake zijn van verdere tekorten en het bestuur zal daarom alles in het werk moeten stellen om een dekkende exploitatie te verkrijgen.

De inzet van meer vrijwilligers zou het werk van de vaste medewerkers kunnen ontlasten waardoor overwerk verminderd wordt, maar het vinden van goede vrijwilligers blijkt niet eenvoudig. Deskundige en professionele medewerkers blijven noodzakelijk voor het onderhoud en de presentatie van alle facetten van de Menkemaborg.

Voor het onderhoud van de gebouwen wordt jaarlijks subsidie ontvangen in het kader van de SIM, maar verlenging is, zoals is gebleken voor de SIM-groen, niet zeker. Grote uitgaven zijn de komende jaren voor onderhoud te verwachten, niet alleen van de gebouwen, maar ook van de tuin en het terrein, waardoor extra subsidie onmisbaar is.

5.3.2 Financiële gevolgen coronavirus

Inkomsten

De Menkemaborg was vijftien weken meer gesloten dan voorgaande jaren, waarbij geen inkomsten uit entreegelden werden ontvangen. Door de coronamaatregelen in de beperkte ruimte in de borg konden per dag minder bezoekers ontvangen worden. Online reserveren werd ingesteld vanaf 1 juni. De sluiting van het restaurant vanaf 15 oktober gaf ook een mindering van het aantal bezoekers te zien ten opzichte van 2019. Daardoor minder inkomsten uit entreegelden. De opbrengst van de borgwinkel was lager dan de kosten. De audiotour kon niet worden ingezet en leverde geen inkomsten op. Alle activiteiten werden afgelast en er werden hiervan geen extra inkomsten ontvangen.

Door de lockdown en het wegvallen van de omzet voor de pachters van restaurant 't Schathoes is een korting op de pachtsom afgesproken.

Van de overheden, fondsen en anderen werden diverse compensatieregelingen aangeboden, waarvan enkele van toepassing waren voor de Menkemaborg. Hiervoor werden diverse uitgebreide vragenlijsten en overzichten aangeleverd waarbij het financiële deel verzorgd werd door de financiële administratie.

Er kon gebruik gemaakt worden van de Noodmaatregel Overbrugging behoud Werkgelegenheid (NOW) 1.

Via de directeur van Erfgoedpartners kon een aanvraag gedaan worden in juli bij een weldoener. De gift van deze anonieme schenker werd in december overgemaakt en is als reserve opgenomen met de bestemming het in stand houden en presenteren van de collectie Groningen.

Bij het Mondriaan Fonds konden in oktober ook kleinere musea met meer dan 7.500 bezoekers een aanvraag indienen. Deze aanvraag werd gehonoreerd met een bedrag van € 15.000,-.

De provincie Groningen vroeg met regelmaat om financiële overzichten en prognoses. De provincie heeft op grond van ingediende berekening van november een extra subsidie voor 2020 overgemaakt van € 13.626,-.

Uitgaven

De uitgaven van de vaste lasten, onderhoud en salarissen bleven. De personeelskosten waren lager dan begroot doordat er minder zondagen en bijzondere dagen werden gewerkt. Er waren geen reiskosten in verband met de afwezigheid van fysieke bijeenkomsten. Ook lagere personeelskosten, want de cursussen werden uitgesteld en er waren geen personeelsbijeenkomsten of een dagje uit mogelijk.

De hogere kosten voor het waterverbruik heeft voornamelijk te maken met het onderhoud van de gevels en schoonmaak van de fundering van de borg. Ook werd de tuin in de droge periode voorzien van water.

De uitgaven voor de tuin zijn lager dan begroot en dat heeft mede te maken met het feit dat de uitvoering van het onderhoud van het monumentale groen niet in 2020 is gedaan.

Doordat er veel minder bezoekers kwamen was een herdruk van kijkbegeleidingen voor de tuin niet nodig. Veel toeristische bladen en gidsen werden later of helemaal niet uitgegeven, waardoor de kosten voor advertenties lager uitvielen.

5.3.3 Toekomst

Het doel van de Stichting Museum Menkemaborg is, zoals dat verwoord wordt in de statuten: 'Het beheren, onderhouden en als museum exploiteren van de Menkemaborg, met alle daartoe behorende gebouwen en opstallen, tuinen, grachten en singels.'

De Menkemaborg is een belangrijk cultureel erfgoed in de provincie Groningen en kwaliteit en authenticiteit staan hoog in het vaandel van de Menkemaborg. De waardering door de provincie Groningen met A-status, maar ook het winnen van de Museumprijs in 2007 in de categorie 'kasteelmusea' en het hebben van twee sterren in de cultuur-toeristische Michelingids, zijn daar bewijzen van.

Het streven is om deze status te behouden en waar nodig te verbeteren. Aangezien de overheidssubsidies jarenlang niet werden geïndexeerd en de vaste kosten wel stegen, is er een discrepantie tussen inkomsten en uitgaven ontstaan. De toegezegde provinciale en gemeentelijke subsidie en indexering zijn veel lager dan de gevraagde, waardoor een positief resultaat van de exploitatie niet meer mogelijk is. Er wordt voor het onderhoud en de projecten, zowel voor de gebouwen als het monumentale groen, altijd al additionele financiering gezocht. Door promotionele acties en samenwerking met andere culturele instellingen, zowel regionaal als daarbuiten, wordt getracht het aantal bezoekers positief te beïnvloeden. Het bestuur streeft ernaar om het publieksbereik te verbreden en vergroten op allerlei manieren waaronder de sociale media en samenwerking met veel partijen op diverse terreinen.

Het bestuur gaat op zoek naar extra inkomsten, waaronder de inkomsten van een aantal sponsoren voor de Menkemaborg en bedrijfslidmaatschappen via de Vereniging van Vrienden.

Het bestuur zal alles in het werk stellen om de begroting sluitend te krijgen, maar zal daarbij de kwaliteit en authenticiteit van de Menkemaborg niet uit het oog verliezen.

De stichting is gericht op duurzaam ondernemen en zij houdt rekening met het welzijn van de medewerkers, het milieu en de omgeving. Zij is niet gericht op winst. Alle werkzaamheden zijn erop gericht om de bezoekers een onvergetelijke tijd te geven.

5.4 Museumregister

Museumregister herijking

De Menkemaborg is sinds 2001 een geregistreerd museum en er hebben sindsdien twee herijkingen plaatsgevonden in 2006 en 2011. Het systeem was aangepast en de digitale vragenlijst met bijlagen was gebaseerd op zeventien punten van de Museumnorm. In 2018 was de aanvraag gestart en in 2019 en begin 2020 werden aanvullende stukken nog aangeleverd. In april werd de herijking goedgekeurd en in het certificaat staat: 'Stichting Museum Menkemaborg heeft bij de herijking van de museumregistratie, in het kader van de steekproef 2018, aangetoond de museale taken nog steeds op verantwoorde wijze te vervullen. De museumregistratie wordt verlengd per: 14 april 2020.' Vijf jaar na de herijking wordt de Menkemaborg weer meegenomen in de jaarlijkse loting voor de steekproefsgewijze audits.

5.5 Erfgoedpartners

Borgenplatform

Het borgenplatform zou op 19 maart op de Menkemaborg gehouden worden, maar door de nieuwe coronamaatregelen werd het verschoven naar 23 juni en opnieuw verschoven naar 29 september. Niet in de Menkemaborg vanwege de beperkte ruimte, maar in de grote zaal van de Doopsgezinde Kerk te Groningen.

Directeurenplatform

Het directeurenplatform werd diverse keren gehouden via video. Daarin werd vooral de stand van zaken en de gevolgen en problemen van de coronamaatregelen, onderling uitgewisseld.

Collectieplatform

Het Collectieplatform werd op 29 september gehouden in de Lutherse Kerk in Groningen. Deze mini-cursus betrof 'Herkenning, bestrijding en preventie van plaagdieren en schimmels in de collectie'.

5.6 Medewerkers

5.6.1 Algemeen intern

Personeel en corona

Op grond van het protocol van de Nederlandse Museumvereniging werd overleg gevoerd met medewerkers en vrijwilligers. Speciaal met de drie zeventig plussers, waarvan er een,

vanwege de thuissituatie de eerste maand niet kwam werken en de andere twee aangaven te willen werken. De opvallende dagdelen konden eenvoudig door andere vrijwilligers of door een sleutelhouder ingevuld worden.

Medewerkers kregen instructies volgens het protocol over de omgang met elkaar en met bezoekers.

De kaartverkoop was de hele periode van openstelling ook geopend, dit in tegenstelling tot andere jaren waarin de rustige maanden de verkoop van entreekaarten in de gang van de borg plaats vond. Voor de kaartverkoopmedewerkers was er een eigen instructie hoe om te gaan met de bezoekers en de eigen veiligheid.

Personeelsuitstapjes Rensumaborg en Loppersum

In coronatijd was het niet eenvoudig om met een groep ergens naar toe te gaan. Op uitnodiging van de bewoners van de Rensumaborg in Uithuizermeeden werd een bezoek aan deze borg en de tuin gebracht op vrijdagmiddag 3 juli door dertien medewerkers.

Dankzij een medewerker werd het mogelijk om op maandagmiddag 7 september een bezoek te brengen aan de grote Petrus & Paulus kerk in Loppersum. De veertien medewerkers kregen informatie over de geschiedenis van deze kerk met de prachtige en bijzondere gewelfschilderingen.

Vrijwilligers

Er was één nieuwe vrijwilliger en zij ging eind juli een keer in de veertien dagen een morgen werken. Nadat ze in oktober corona kreeg, koos ze ervoor, in verband met haar andere werk, om eerst te stoppen bij de Menkemaborg. De vrijgekomen ochtend werd ingevuld door andere medewerkers.

Vrijwilligers attentie

Werk op Maat en Steunpunt Vrijwilligers van de gemeente Het Hogeland organiseren jaarlijks een activiteit voor de vrijwilligers in de gemeente. Dat kon niet doorgaan, maar iedere organisatie met vrijwilligers kon het aantal vrijwilligers opgeven. De zestien vrijwilligers van de Menkemaborg kregen een leuke attentie, een zakje bloembollen en deze werd rond 7 december, de dag van de vrijwilliger, uitgedeeld door het hoofd interne dienst aan onze vrijwilligers.

Kerstborrel 18 december

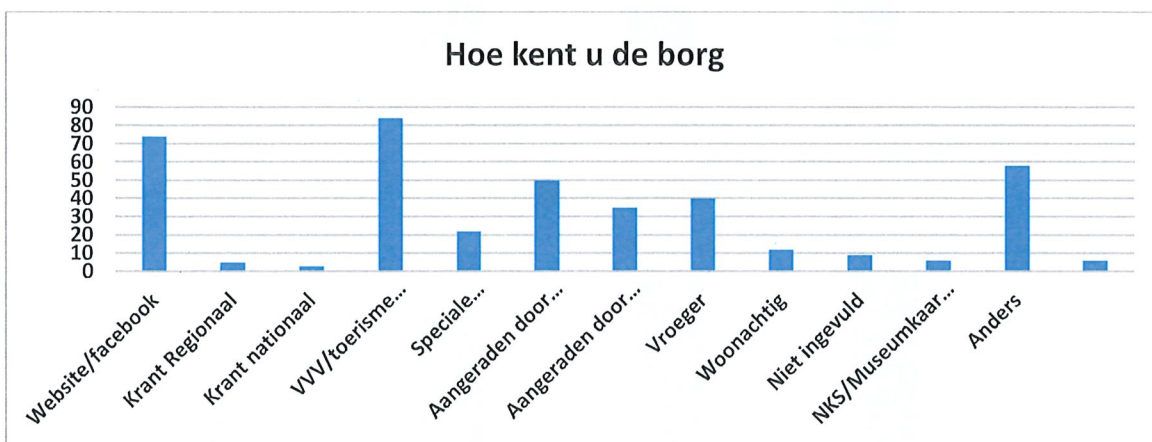
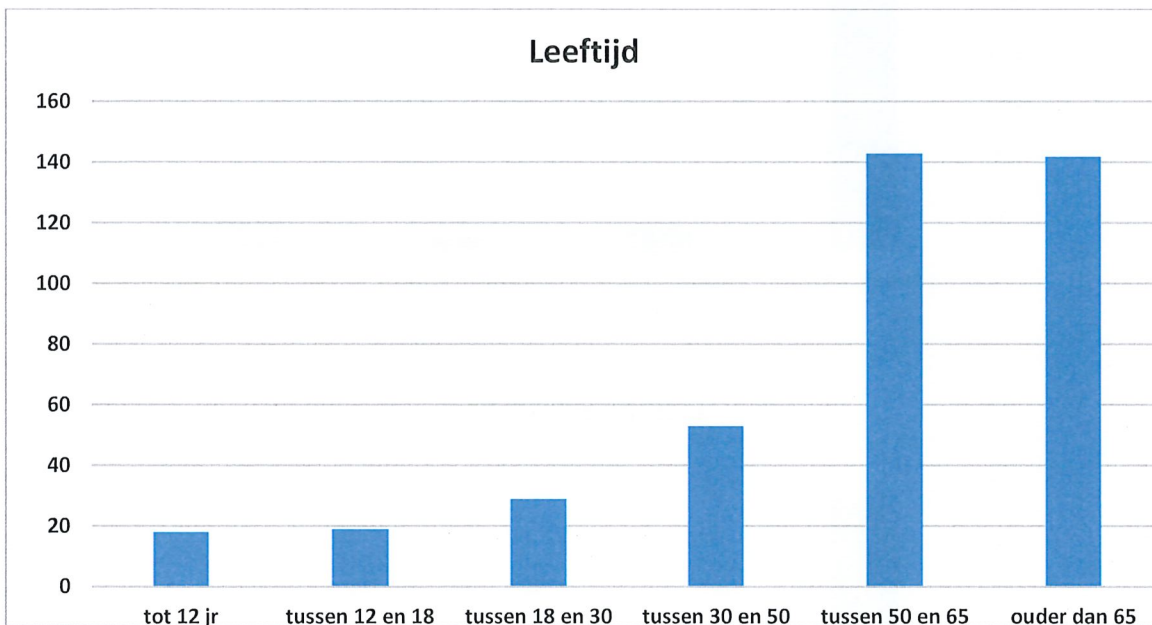
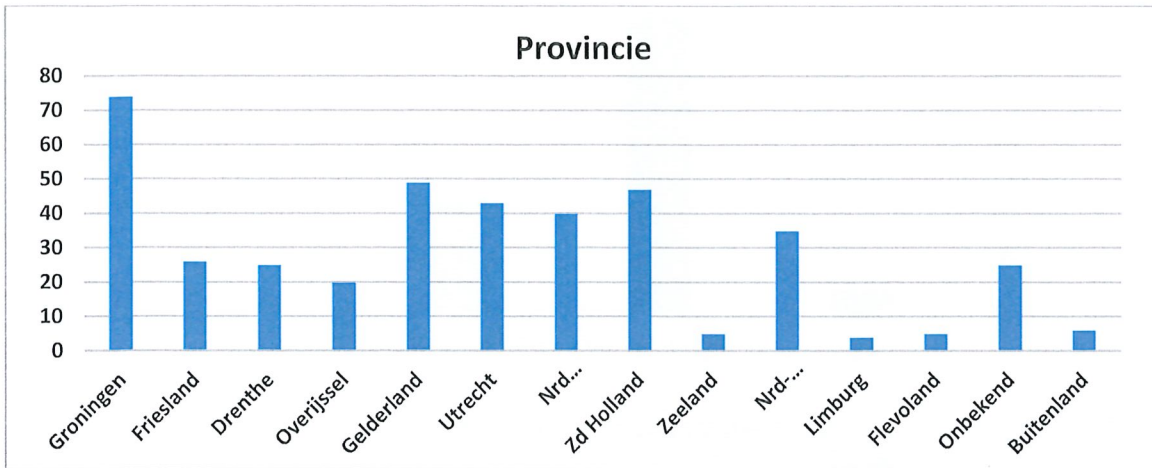
Helaas kon de kerstborrel dit jaar ook niet doorgaan. Wel was er een kerstpakket voor de medewerkers en twee kleine extra attenties, een pen met het logo van de Menkemaborg en een tegoedbon voor twee stukken taart op te halen bij restaurant 't Schathoes.

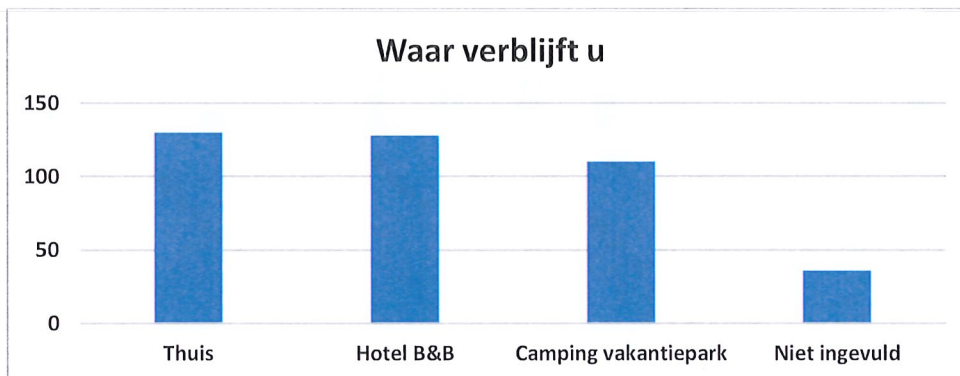
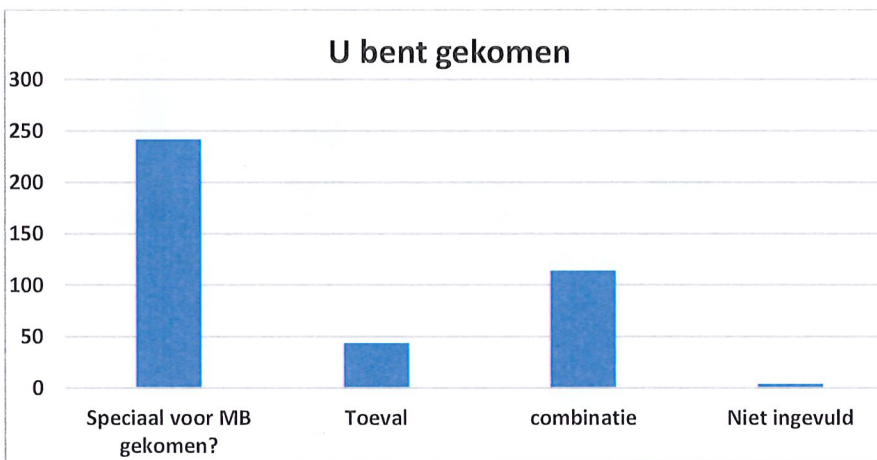
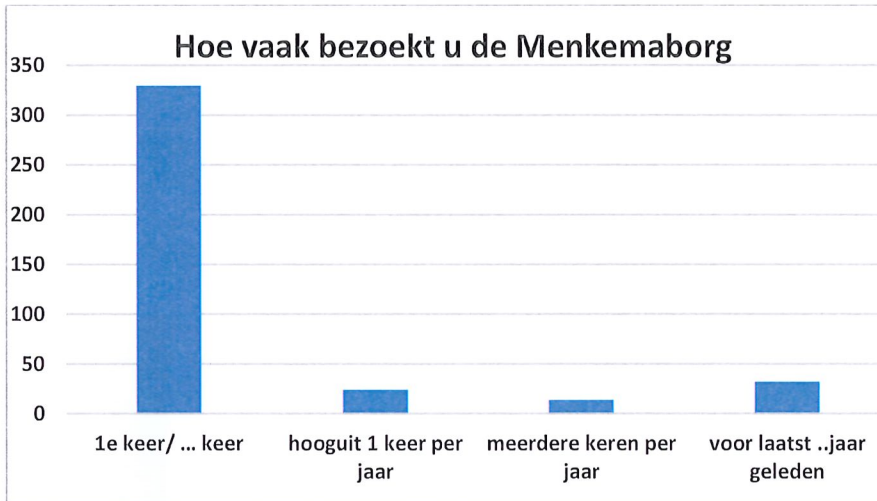
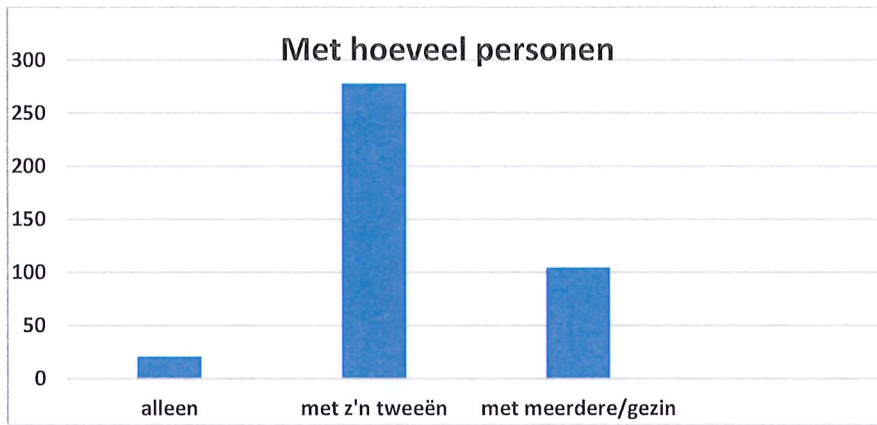
6 BORGWINKEL

De borgwinkel is een ruimte waar alleen de kaartverkoopmedewerker aanwezig is. Er werd in eigen beheer een glasplaat voorzien van een houten lijst voor het loket gehangen. Een perspex plaat kon hergebruikt worden als scherm tussen verkoper en koper in de winkel. Via een bord werd verzocht aan bezoekers om rekening te houden met maximaal één bezoeker in de winkel. Het was vooral in het begin merkbaar, dat bezoekers kleine ruimtes meden. De opbrengst was dan ook laag dit jaar.

De borgwinkel heeft door de kleine ruimte ook een beperkt assortiment. Er zijn publicaties over de Menkemaborg en borgen en kastelen in het algemeen te koop. Daarnaast zijn er boeken over Groningen, historisch koken, wandelingen en orgelmuziek te koop. Verder is er een assortiment aan streekproducten. Gezien het feit dat bijna iedere bezoeker zelf foto's maakt, is de verkoop van ansichtkaarten gedaald. Een deel van de oude voorraad is afgeschreven. Nieuwe producten, waaronder waaiers, werden goed verkocht in de warme zomermaanden. De borgwinkel is vooral bedoeld als service aan de bezoekers.

BIJLAGE: BEZOEKERSENQUÊTE IN GRAFIEKEN 2020

BIJLAGE: Overzicht publiciteit 2020

Publiciteit en corona

De Menkemaborg was gesloten van 13 maart tot 1 juni 2020, van 5 t/m 18 november en vanaf 15 december. Geen activiteiten in 2020.

PR weer gestart in 1 juni met zomeruitgaven.

Advertenties en artikelen in (toeristische) bladen en gidsen waren er niet in het voorjaar. Enkele uitgaven verschenen helemaal niet meer.

Geen extra persberichten of advertenties in verband met ontbreken van tentoonstelling en activiteiten.

Persberichten: 26 februari; 27 mei; 26 juni; 9 december

Kranten:

(De Menkemaborg is niet aangesloten op een persdienst en het overzicht is een selectie.)

Ommelander Courant: 10-02; 27-02; 12-03; 23-03; 30-03; 23-04; 04-06; 29-06; 18-08; 03-19; 10-09; 09-11; 10-12

Dagblad van het Noorden: 08-02; 11-06; 15-08; 24-11; 31.12

Noorderkrant: 04-03; 03-04; 8 juli;

Radio/TV:

Radio Noord 30 juni

NPO2: 13 december 'Voor de Vorm', thema 'bed'

Tijdschriften en informatie kranten (selectie):

VIND nr 37 maart 2020 (ansichtkaart- voorjaarsfoto, verkoop doorgeschoven naar 2021);
BLAD nr.14 maart/april p 73; Waddenland Magazine 2020 p.62; Kunst- en Museumkrant Noord- en Zuid Holland, Utrecht, Noord-Nederland; Recreatiegids 2020 Groningerland e.o.; Recreatiewijzer Groningen en Drenthe; Tentoonstellingsagenda Museumtijdschrift; Bourgondische Beleving; Huis & Interieur 9/2020; De Reiziger (september)

Websites (selectie); nieuwsbrieven (digitaal)

Nieuw: Toerisme Nederland; Local Groningen; Ontdek Noord Groningen (vanaf augustus)
Museum TV (nieuwsbrief 16.7.2020: 7 kastelen en tuinen; Menkemaborg op nr. 3)
Museumtijdschrift website/nieuwsbrief 21 /24 september: Topstuk uit de collectie ... de Menkemaborg – staatsieledikant; sKBL Nieuwsbrief 27.11 (artikel over Menkemaborg);
Musuem.nl/Museumkaart nieuwsbrief voor kaarthouders 09.12.2020.

Publicaties, artikelen en uitgaven waarin de Menkemaborg (uitvoerig) voorkomt:

Wagenaar Hummelinck, Emmy, 'Schrijvende adel op de Menkemaborg' voor website www.deverhalenvangroningen.nl en in: *Noorderkrant, Eemsbode* 8 juli 2020
Stamhuis, Ida, 'Een rondwandeling door de tuin van de Menkemaborg' in: *Blad voor Noord-Groningen*, nr. 16, juli/augustus 2020, pp 50-52.
Dodewaard, Marianne van, Het atelier, in: *Eigen Huis & Interieur*. 9/2020, pp. 216-219.
Menkemaborg een van de favorieten van Christien Meindersma.
Schaik, Job van, Downton Abbey in Noord-Groningen. In: *Dagblad van het Noorden* 'Museumtest' dagblad serie, dinsdag 23 november, p 41
Lenneke van Berkhout, 'Hoog én droog op de Menkemaborg' in digitale *Nieuwsbrief sKBL* jrg. 7, nr. 4, 27 november. N.a.v. interview Ida in de borg en met Els van der Laan via telefoon. Ook op internet site *G/Geschiedenis*.

Aanwinsten voor de bibliotheek:

Does, Arinda van der, Jan Holwerda, Korneel Aschman, *Tuingeschiedenis in Nederland III, Verdwenen Tuinen*, Cascade 2019

Berkhout, Lenneke, *Hoveniers van Oranje. Functie, werk en positie 1621-1732*. Uitgeverij Verloren 2020

Alma, R.H., *Alberda/Aulsema/Fraylema In: De Nederlandsche Leeuw*. Jrg. CXXII, no. 2, april 2005. Kopie pp. 81-118

Verbeek, J. en J.W.Schotman, *Hendrick ten Oever een vergeten Overijssels meester uit de zeventiende eeuw*. Zwolle 1957. Kopie pp. 4-13, 20-23

Knol, Egge, *Ommelander borgen. Groninger heraldiek in gebrandschilderd glas*. In: *Blazoen*, kwartaalblad voor heraldiek en zegelkunde, 6^e jrg. Nr.3, juli-september 2020. Kopie pp 84-100.

7 JAARREKENING

7.1 Balans per 31 december na resultaatbestemming

	31 december 2020	31 december 2019
ACTIVA		
Vaste activa		
<i>Materiële vaste activa</i>		
Collectie	1	1
Gebouwen	14.952	17.014
Inventaris	12.690	17.160
	<hr/>	<hr/>
	27.643	34.175
Vlottende activa		
Balievoorraad	462	1.863
Debiteuren	154	162
Overige vorderingen	30.534	7.986
Omzetbelasting	9.250	7.818
Overlopende activa	14.198	13.629
	<hr/>	<hr/>
	54.598	31.458
Liquide middelen	165.471	344.766
Projecten	114.103	3.982
	<hr/>	<hr/>
	361.815	414.381
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>
PASSIVA		
Reserves en fondsen		
<i>Algemene reserve</i>		
Saldo 31 december vorig boekjaar	71.798	62.129
Resultaat boekjaar	-41.966	9.669
	<hr/>	<hr/>
Saldo 31 december	29.832	71.798
Bestemmingsreserve als bron van inkomsten	170.986	170.986
Overige bestemmingsreserves	140.427	139.384
	<hr/>	<hr/>
Totaal reserves en fondsen	311.413	310.370
Kortlopende schulden		
Crediteuren	15.319	26.963
Projecten		
Overlopende passiva	5.251	5.250
	<hr/>	<hr/>
	20.570	32.213
	<hr/>	<hr/>
	361.815	414.381
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

7.2 Staat van baten en lasten

	Exploitatie 2020	Begroting 2020	Exploitatie 2019	Begroting 2021
BATEN				
Museale baten	52.059	80.350	75.821	77.350
Vaste subsidies/bijdragen	259.435	254.436	263.936	252.535
Incidentele subsidies	65.833	32.228	34.113	8.800
Overige inkomsten	36.191	21.420	22.843	22.410
Projectbaten	246.880	0	20.980	0
	660.398	388.434	417.693	361.095
LASTEN				
Personeelskosten	190.214	199.600	205.026	213.590
Huisvestingskosten	31.418	28.700	30.319	32.385
Organisatiekosten	9.155	7.850	9.182	9.005
Administratiekosten	14.232	13.614	13.444	13.780
Onderhoudskosten	118.765	168.000	96.886	179.060
Museale kosten	9.154	19.600	14.201	19.635
Afschrijvingen	6.532	6.532	6.884	6.532
Onderhoud Collectie Groninger Museum	18.635	500	32	510
Uitgaven projecten	393.109	0	30.490	0
Overige lasten	56.334	100	-30.948	100
	847.548	444.496	375.517	474.597
Exploitatieresultaat	-187.151	-56.062	42.176	-113.502
Projectmutaties	146.229	0	9.510	
Mut. reserve Collectie Groninger Museum	18.635	500	-1.933	510
Mut. reserve Kabinetorgel	321	500	864	510
Mut. reserve Inst./presenteren coll. Gron.	-20.000	0	0	
Mut. reserve Vrienden Menkemaborg	0	0	-10.000	
Mut. reserve Museumprijs	0	0	-16.948	
Mut. reserve Bezoekersgids + -boek	0	0	-14.000	
Mut. reserve Groot onderhoud gebouwen				8.800
Naar eigen vermogen/algemene reserve	-41.966	-55.062	9.669	-103.682

Voor de analyse op de staat van baten en lasten wordt verwezen naar het bestuursverslag.

7.3 Waarderingsgrondslagen

De Stichting Museum Menkemaborg is opgericht in 1969 en statutair gevestigd in de gemeente Het Hogeland.

De stichting heeft als doel:

- het beheren, onderhouden en als museum exploiteren van de Menkemaborg, met alle daartoe behorende gebouwen en opstallen, tuinen, grachten en singels, gelegen in de gemeente Eemsmond.
- Daartoe is zij overeenkomsten aangegaan met de eigenaren van gebouwen, terreinen en inventaris.

Het gebouw met omliggende tuinen en singel is eigendom van de Stichting Kunstbezit en Oudheden Groninger Museum sedert 1921.

De graslanden zijn sinds 2002 in het bezit van de Vereniging Natuurmonumenten.

Het grootste deel van de inventaris is eigendom van de Stichting Kunstbezit en Oudheden Groninger Museum.

De Stichting Museum Menkemaborg beheert, exploiteert en onderhoudt de borg, de bijgebouwen en de bijbehorende terreinen sedert haar oprichting in 1969.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

Deze jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Richtlijn voor Kleine organisaties-zonder-winststreven (RJkc1).

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Daar waar van toepassing is afgeweken van de op grond van RJ 640 voorgeschreven benamingen van posten in de jaarrekening, omdat dit beter aansluit bij de aard en de activiteiten van de stichting. Dit heeft geen effect op vermogen en resultaat.

De baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop deze betrekking hebben.

Baten worden slechts opgenomen voorzover zij op balansdatum zijn gerealiseerd.

Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat de leiding van de stichting oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van de grondslagen en de gerapporteerde waarde van de activa en de verplichtingen alsmede de baten en de lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

Continuïteit

Als gevolg van het uitbreken van de Coronacrisis is een onzeker situatie ontstaan.

Deze onzekerheid wordt mede veroorzaakt door maatregelen welke door de overheid zijn en worden ingesteld om de verspreiding van het Coronavirus te beperken.

De stichting kent een omzetzaling van ruim 30% ten opzichte van 2019 van haar publieksactiviteiten, voornamelijk veroorzaakt in de eerste maanden van de crisis. Over die periode is gebruik gemaakt van de NOW-1 regeling.

Beperkte openstelling en additionele steun van de provincie Groningen en particuliere fondsen in 2020 heeft het tekort aan publieksinkomsten gecompenseerd.

De publieksinkomsten bedragen gemiddeld 30% van de structurele inkomsten van de stichting. Aangezien de structurele inkomsten niet getroffen zijn door de crisis, en niet verwacht wordt hierdoor getroffen te worden, verwachten wij geen continuïteitsissue op deze grond voor de stichting.

Wij zijn dan ook van mening dat de waarderingsgrondslagen op basis van continuïteit kunnen worden gehandhaafd. De in de onderhavige jaarrekening gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn dan ook gebaseerd op de veronderstelling van continuïteit van de stichting.

Rapporteringsvaluta

De bedragen in de tabellen worden gepresenteerd in euro's. Als gevolg van afrondingen zijn in sommige gevallen geringe verschillen ontstaan. Deze verschillen tasten de betrouwbaarheid van de jaarrekening niet aan en zijn geen belemmering voor het verkrijgen van het vereiste inzicht.

Financiële instrumenten

Onder financiële instrumenten worden zowel primaire financiële instrumenten, zoals vorderingen en schulden, als financiële derivaten verstaan. In de toelichting op de onderscheiden posten van de balans wordt de reële waarde van het betreffende instrument toegelicht als die afwijkt van de boekwaarde. Indien het financiële instrument niet in de balans is opgenomen wordt de informatie over de reële waarde gegeven in de toelichting op de 'Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen'.

Voor de grondslagen van primaire financiële instrumenten wordt verwezen naar de behandeling per balanspost. Stichting Museum Menkaborg beschikt alleen over primaire financiële instrumenten.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

VASTE ACTIVA

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen.

De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele residuwaarde.

Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming.

Collectie

Aan de kunstwerken in eigen bezit wordt geen waarde in het economisch verkeer toegekend.

Inventaris

Installaties worden afgeschreven in 5 tot 10 jaar, computerapparatuur wordt afgeschreven in 3 tot 5 jaar.

VLOTTENDE ACTIVA

Voorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgings-prijs of lagere netto-opbrengstwaarde. Deze lagere netto-opbrengstwaarde wordt bepaald door individuele beoordeling van de voorraden.

Vorderingen op korte termijn

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde.

Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

De vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd korter dan 1 jaar, tenzij dit bij de toelichting is aangegeven.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Liquide middelen die niet ter directe beschikking staan worden verwerkt onder de vorderingen. Liquide middelen die gedurende langer dan 12 maanden niet ter directe beschikking staan van de stichting worden verwerkt onder de financiële vaste activa.

Projecten

Sedert 1 januari 1991 wordt de (financiële) administratie van jaaroverschrijdende werkzaamheden projectmatig behandeld. Tot een project is afgelopen wordt het gecumuleerd verschil in ontvangsten en uitgaven op de balans afhankelijk van het totale saldo verantwoord onder de vlottende activa of de vlottende passiva. Onder de uitgaven worden de tot en met 31 december van het betreffende boekjaar gemaakte uitgaven opgenomen, waarbij gewaakt wordt dat deze uitgaven in een juiste verhouding staan tot de verrichte werkzaamheden.

Onder de ontvangsten worden de ontvangen bijdragen en subsidies tot en met het betreffende boekjaar verantwoord.

De bijdrage, die de stichting zelf volgens de begroting moet financieren, wordt in het eerste uitvoeringsjaar in de exploitatierekening van de stichting als kosten project verantwoord en als ontvangst op het project.

Eventuele wijzigingen in de begroting gedurende het project, welke gevolgen hebben voor de eigen bijdrage, worden na goedkeuring door het bestuur in dat jaar in de exploitatie en op het project verantwoord.

Na afwikkeling van een project wordt een eventueel saldo op de projectrekening in de exploitatierekening van de stichting verrekend.

RESERVES EN FONDSSEN

Algemene reserve

Dit betreft vrij besteedbaar vermogen ten behoeve van de doelstellingen. Het resultaat van het boekjaar wordt aan de Algemene reserve toegevoegd.

Bestemmingsreserve als bron van inkomsten

Deze gelden zijn verkregen uit de erfenis van mevrouw Poortman. De waarde hiervan wordt in stand gehouden door een jaarlijkse indexatie. Bij bestuursbesluit van 19 september 2014 vindt indexatie alleen dan plaats indien dit niet leidt tot een negatief exploitatieresultaat in het betreffende jaar. De revenuen mogen vrij besteed worden. Het fonds zelf moet in stand blijven.

Bestemmingsreserves

Reserve Onderhoud Collectie Groninger Museum

De reserve is bestemd voor onderhoud van de museale inventaris. Het jaarlijkse saldo van baten en lasten hiervan wordt toegevoegd, dan wel onttrokken aan de reserve.

Reserve Kabinetorgel

Deze reserve is bedoeld voor het onderhoud van het Kabinetorgel en voor het bespelen van het orgel en concerten in het algemeen. Het jaarlijkse saldo van baten en lasten hiervan wordt toegevoegd, dan wel onttrokken aan deze reserve.

Reserve Groot Onderhoud Gebouwen

Deze reserve is bedoeld voor groot onderhoud aan de gebouwen. Onttrekkingen gebeuren op basis van bestuursbesluiten.

Langlopende schulden

Schulden met een resterende looptijd van meer dan één jaar worden aangeduid als langlopend.

Kortlopende schulden

De kortlopende schulden betreffen schulden met een looptijd van ten hoogste een jaar en worden voor zover niet anders vermeld gewaardeerd tegen nominale waarde.

Overlopende passiva

De overlopende passiva betreffen vooruit ontvangen bedragen die aan opvolgende perioden worden toegerekend en nog te betalen bedragen, voor zover ze niet onder de andere kortlopende schulden zijn te plaatsen.

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING

Baten

Baten worden verantwoord in het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Voor giften betekent dit dat ze in aanmerking worden genomen in het jaar waarin ze worden ontvangen, dan wel als aard en omvang duidelijk zijn.

Lasten

De lasten worden bepaald op historische kosten en toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben.

Belastingen

De stichting is over het boekjaar niet belastingplichtig in het kader van de vennootschapsbelasting.

Rente

Rente opbrengsten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actiefpost.

7.4 Toelichting op de balans

ACTIVA

Vaste activa

Materiële vaste activa	Termijn	Waarde 31-12-2019	Investering	Afschrijving	Waarde 31-12-2020
Gebouwen					
Toiletgroep Schathoes	10	17.014	0	2.062	14.952
Inventaris					
Automatisering	5	0		0	0
Kassa	5	0		0	0
Brandmeldinstallatie	5	3.600		1.080	2.520
Audiotour	5	13.560	0	3.390	10.170
		17.160	0	4.470	12.690

Vlottende activa

		31-12-2019		31-12-2020
Balievoorraad				
Voorraad per 1 januari boekjaar		2.955		1.863
Bij: aankopen boekjaar		2.721		1.795
Af:				
Inkoopprijs verkopen		2.504		1.748
Afschrijven oude voorraad		1.279		1.279
PR		30		170
		3.813		3.196
		1.863		462
Debiteuren				
Pacht		0		0
Entreegelden/arrangementen		162		154
		162		154
Overige vorderingen				
FMO salariskosten		2.179		6.713
Energiebelasting en energie		550		6.092
Rente deposito's/bankrekeningen		4		3
Entreegelden/arrangementen		5.253		4.100
Subsidie Provincie Corona		0		13.626
		7.986		30.534

vervolg Toelichting op de balans

	31-12-2019	31-12-2020
Omzetbelasting		
Aangifte 4e kwartaal	7.818	9.250
	<hr/>	<hr/>
	7.818	9.250
Overlopende activa		
Vooruit betaalde posten	13.629	14.198
	<hr/>	<hr/>
	13.629	14.198
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>
Liquide middelen		
Kas	3.027	2.026
ABN/AMRO rekening courant	9.693	9.523
RABO rekening courant	31.039	45.823
ABN/AMRO deposito/sparen	272.432	72.519
Rabo Bedrijfsstelesparen	28.576	35.580
	<hr/>	<hr/>
	344.766	165.471
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

Projecten	Saldo	Inkomsten	Uitgaven	Saldo
	31-12-2019	2020	2020	31-12-2020
Project Kwaliteitsplan Groen	-4.604	0	16.236	11.632
Project Onderhoud GRRG 2019 Borg	12.242	163.211	193.231	42.262
Project Onderhoud GRRG 2019 Schathuis	0	119.777	183.642	63.865
Project Binnenverlichting	-3.656	0	0	-3.656
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	3.982	282.988	393.109	114.103

PASSIVA

Reserves en fondsen

Algemene reserve

Saldo 1 januari 2020	71.798	
Mutatie boekjaar	-41.966	
	<hr/>	
Saldo 31 december 2020		29.832

Bestemmingsreserve als bron van inkomsten

Saldo 1 januari 2020	170.986	
Mutatie boekjaar	0	
	<hr/>	
Saldo 31 december 2020		170.986

vervolg Toelichting op de balans

Bestemmingsreserves

	Saldo 31-12-2019	Toevoeging 2020	Onttrekking 2020	Saldo 31-12-2020
Reserve Collectie Groninger Museum	40.354	0	18.635	21.719
Reserve Inst./presenteren coll. Gron.	0	20.000	0	20.000
Reserve Kabinetorgel	4.925	0	321	4.604
Reserve Groot Onderhoud Gebouwen	53.156	0	0	53.156
Reserve Vrienden Menkemaborg	10.000	0	0	10.000
Reserve Museumprijs	16.948	0	0	16.948
Reserve Bezoekersgids + -boek	14.000	0	0	14.000
	139.383	20.000	18.956	140.427

Vlottende passiva

	31-12-2019	31-12-2020
Crediteuren		
Overige salariskosten	375	0
Accountant	4.600	5.030
Administratiekosten	2.171	2.228
Onderhoud tuin en terreinen	18.955	6.425
Overig	863	1.636
	26.963	15.319
Overlopende passiva		
Vooruit ontvangen pacht / waarborgsom	5.250	5.251
	5.250	5.251

8.5 Niet uit de balans blijvende verplichtingen

De administratieve werkzaamheden zijn contractueel ondergebracht bij de Stichting Oude Groninger Kerken.

7.6 Toelichting op de staat van baten en lasten

	Realisatie 2020	Begroting 2020	Realisatie 2019
BATEN			
Museale baten			
Entreegelden	52.941	75.000	70.853
Netto winkelopbrengst	-889	2.000	2.284
Inkomsten audiotour	7	2.850	1.972
Inkomsten uit diverse activiteiten	0	500	712
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	52.059	80.350	75.821
Vaste subsidies/bijdragen			
Gemeente Hogeland	56.035	54.936	54.936
Provincie Groningen	194.400	190.000	190.000
Vereniging Vrienden Menkemaborg	9.000	9.500	19.000
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	259.435	254.436	263.936
De stichting ontvangt een structurele subsidie uit het Uitvoeringsprogramma cultuur 2017-2020; "Grenzeloos cultuur: voor iedereen, met iedereen" van de Provincie Groningen. De definitieve vaststelling van de subsidie heeft nog niet plaatstgevonden, doch de stichting is van mening dat zij heeft voldaan aan de subsidievoorwaarden van de beschikking.			
Incidentele subsidies/bijdragen			
Onderhoudssubsidie SIM	31.224	31.228	34.113
Overige subsidies/bijdragen	0	1.000	0
UWV/NOW salarisbijdragen Corona	5.983	0	0
Mondriaanfonds bijdrage Corona	15.000	0	0
Provincie Groningen subsidie Corona	13.626	0	0
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	65.833	32.228	34.113
Projectbaten	246.880		20.980
Overige inkomsten			
Pacht	15.757	21.220	20.864
Rente	90	200	4
Bijdrage inz. G.M. t.b.v. collectie onderhou	0	0	1.965
Giften	20.250	0	0
Overige baten	93	0	10
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	36.191	21.420	22.843
Totale baten	660.398	388.434	417.693

vervolg Toelichting op de staat van baten en lasten

	Realisatie 2020	Begroting 2020	Realisatie 2019
LASTEN			
Personeelskosten			
Personeel in dienst via F.M.O.G.	173.405	181.500	184.508
Museum-assistenten	9.013	7.500	8.671
Personeel ingehuurd	5.689	6.500	6.826
Cursussen	33	1.000	1.280
Reiskosten	0	100	0
Overige personeelskosten	731	1.000	76
Vrijwilligerskosten	1.344	2.000	3.664
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	190.214	199.600	205.025
Huisvestingskosten			
Energie	9.514	9.500	7.772
Water	2.376	700	1.308
Verzekeringen	11.821	10.000	11.083
Belastingen	1.792	2.000	1.750
Beveiliging	5.750	6.000	8.248
Overige huisvestingskosten	165	500	158
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	31.418	28.700	30.319
Organisatiekosten			
Telefoon	1.430	1.200	1.415
Huishoudelijke kosten	799	1.000	1.211
Kantoorartikelen/drukwerk	1.505	900	937
Porti	281	250	208
Contributies/abonnementen	2.024	2.300	2.759
Automatisering	12	500	315
Bestuurskosten	184	250	575
Representatie	280	200	276
Bankkosten	1.027	1.000	985
Kosten inz. Corona	1.124	0	0
Overige organisatiekosten	489	250	500
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	9.155	7.850	9.182
Administratiekosten			
Administratiekosten via S.O.G.K.	8.912	8.800	8.684
Accountantskosten	5.320	4.814	4.760
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	14.232	13.614	13.444
Onderhoudskosten			
Borg	2.957	27.500	3.749
Schatthoes	2.934	2.550	343
Bijgebouwen	0	200	0
Tuin	112.008	137.500	92.794
Terreinen	865	0	0
Werkplaats	0	250	0
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	118.765	168.000	96.886
Transport	363.785	417.764	354.858

vervolg Toelichting op de staat van baten en lasten

	Realisatie 2020	Begroting 2020	Realisatie 2019
LASTEN			
Transport	363.785	417.764	354.858
Museale kosten			
Collectiebeheer	0	100	0
Kabinetorgel	321	500	864
Museum interieur	185	100	123
Dieren	0	0	0
Literatuur/archief/audiotour	36	0	0
Audiotour	3.600	4.000	3.600
P.R.			
- Info bezoekers	1.177	5.050	3.052
- Advertenties algemeen	2.371	3.500	3.810
- Website	134	3.500	388
Educatieve projecten	38	250	95
Tentoonstellingen	1.192	1.750	1.792
Kosten overige museale activiteiten			
- Overige museale activiteiten	100	850	477
	<u>9.154</u>	<u>19.600</u>	<u>14.201</u>
Afschrijvingen			
Automatisering	0	0	352
Brandmeldinstallatie	1.080	1.080	1.080
Toiletgroep Schathoes	2.062	2.062	2.062
Audio Tour	3.390	3.390	3.390
	<u>6.532</u>	<u>6.532</u>	<u>6.884</u>
Onderhoud Collectie Groninger Museum	18.635	500	32
Overige lasten			
Afgeronde projecten	0	0	-30.948
Eigenbijdrage project GRRG 2119	56.334	0	0
Overige lasten	0	100	0
	<u>56.334</u>	<u>100</u>	<u>-30.948</u>
Projectlasten	393.109		30.490
	<u>393.109</u>		<u>30.490</u>
Totale kosten	847.548	444.496	375.517
Totale baten	660.398	388.434	417.693
	<u>660.398</u>	<u>388.434</u>	<u>417.693</u>
Resultaat	-187.151	-56.062	42.176
Projectmutaties	146.229	0	9.510
Mutaties bestemde reserves			
- Collectie Groninger Museum	18.635	500	-1.933
- Kabinetorgel	321	500	864
- Inst./presenteren collectie Groningen	-20.000	0	0
- Vrienden Menkemaborg	0	0	-10.000
- Museumprijs	0	0	-16.948
- Bezoekersgids + -boek	0	0	-14.000
	<u>146.229</u>	<u>0</u>	<u>9.510</u>
Resultaat uit exploitatie	-41.966	-55.062	9.669

vervolg Toelichting op de staat van baten en lasten

BATEN

Museale baten

Balieverkopen

Opbrengsten	2.236	
Winkelkosten	-98	
Afgeschreven	-1.279	
Inkoopprijs	-1.748	
		<hr/>
		-889
		<hr/> <hr/>

LASTEN

Personeelskosten

Personeel in vaste dienst

- Brutosalarissen	112.368	
- Vakantiegeld	9.033	
- Weekend-/avonduren	4.799	
- Pensioenpremies	20.598	
- Sociale lasten	21.015	
- Ziektewetverzekering	4.939	
- Overige salariskosten	653	
- Reiskosten	0	
- Uitkering ziektewet	0	
		<hr/>
		173.405
		<hr/> <hr/>

Museumassistenten

- Bruto salaris inclusief vakantiegeld	7.302	
- Werkgeversdeel sociale verzekeringswetten	1.711	
		<hr/>
		9.013
		<hr/> <hr/>

Bezoldiging directie

Het salaris van de directeur/conservator mevrouw I.M. Stamhuis wordt bepaald aan de hand van het handboek functiewaardering van de CAO Woondiensten.

De kosten van het salaris in 2020 bedroegen € 63.994 en bleven daarmee binnen de WNT-norm.

Zij heeft geen gratificaties of extra vergoedingen ontvangen.

De werktijd van het dienstverband voor onbepaald tijd bedraagt 24 uur per week, zijn de 0,67 fte.

Bezoldiging bestuursleden

De bestuursleden van de stichting ontvangen geen bezoldiging voor hun werkzaamheden.

7.7 Overige gegevens

VOORSTEL TOT VERWERKING VAN HET RESULTAAT	2020	2019
In het boekjaar is een exploitatieresultaat behaald van Dit resultaat wordt als volgt bestemd:	-187.151	42.176
Mutatie reserve Collectie Groninger Museum	18.635	-1.933
Mutatie reserve Kabinetorgel	321	864
Mut. reserve Inst./presenteren coll. Gron.	-20.000	
Mutatie reserve Vrienden Menkemaborg	0	-10.000
Mutatie reserve Museumprijs	0	-16.948
Mutatie reserve Bezoekersgids + -boek	0	-14.000
Projectmutaties	146.229	9.510
	<hr/>	<hr/>
	145.185	-32.507
	<hr/>	<hr/>
Mutatie algemene reserve	-41.966	9.669

Vanuit de statuten worden geen eisen gesteld omtrent het vormen van reserves.

De jaarstukken zijn opgemaakt door de directeur van de Stichting Museum Menkemaborg en vastgesteld door het bestuur van de stichting Museum Menkemaborg dd. 24 september 2021.

GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

De musea zijn vanaf 15 december 2020 gesloten door de overheid in het kader van de coronamaatregelen. Op 1 maart 2021 is de borg niet opengegaan voor bezoekers en het is op dit moment niet bekend wanneer de musea weer open mogen.

